

Valgt blev: *Lis Groes, Albertsen, Gorrsen, Ove Hansen, Erhard Jakobsen, Niels Mørk, Axel Ivan Pedersen, Chr. Rasmussen, Axel Sørensen, Jacob Sørensen, Ejnar Hansen, Holger Hansen, Søren Jensen, Foss, Clausen (Olufskjær), Adolph Sørensen og Chr. Mad- sen.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg an- gående forslag til folketingsbeslutning om en undersøgelse af pudder- og sprøjtegiftes samt teknisk anvendte hormonpræparaters skade- lige virkninger [af Morten Lange m. fl.].

Valgt blev: *Chr. Thomsen, Erhardt An- dersen, Bladt, Hjortnæs, Carl Nielsen, Viola Nørlov, Chr. Rasmussen, Teichert, Kirke- gaard, Søren Jensen, Johs. Hansen, Heilesen, Ravnkjær, Knud Thomsen, Peder Jakobsen, Niels Ravn og Morten Lange.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om en investeringsfond for Færøerne m. v.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 52) findes i tidenden sp. 1293).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget
vedtoges enstemmigt med 124 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive til- stillet statsministeren.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om arbejdsmarkedets tillægspension.

(Lovforslaget (nr. 68) findes i tillæg A. sp. 573, fremsættelsen i tidenden sp. 1820).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Hans Rasmussen: Inden for den danske fagbevægelse er det adskillige år siden, vi over for arbejdsgiverne rejste kravet om, at produktionen ikke alene skulle udrede den almindelige arbejds løn, men den burde fak- tisk også betale for slitagen af arbejds- kraften. Det er glædeligt at konstatere, at det fremsatte lovforslag tager væsentligt sigte herpå.

Gennem en længere årrække har løn- modtagerne i fagbevægelsen stærkt ønsket at opnå en social stilling i lighed med den, som adskillige tjenestemand- og funktio- nærgrupper i Danmark indtager. Dog vil ingen benægte, at lønarbejderne efterhånden i deres overenskomster har fået løst adskil- lige sociale spørgsmål, som for produktionen kan være lige så vigtige som teknikken i selve produktionsprocessen.

De stigende sociale goder, der er opnået ved forhandling mellem arbejdsmarkedets organisationer, må ses ud fra det synspunkt at gøre arbejderne mere positivt indstillet over for hele produktionsgangen. Der er så afgjort ingen tvivl om, at jo større goder arbejderne på det sociale område har op- nået — og nu ikke mindst ved den land- vinding, der er i sigte gennem arbejds- markedets tillægspension — jo bedre ind- stilling vil lønmodtagerne også møde den moderne produktions utallige problemer med.

Det er en side af dette lovforslag, som må vurderes højt. Jeg er ikke uenig i den tanke- gang, som under drøftelserne har været fremført om, at det nok havde været bedre, om arbejdsmarkedets parter selv havde klaret denne tillægspension. Men som for- holdene udviklede sig under de sidste over- enskomstforhandlinger med lovgivnings- magtens indgreb, kan det jo ikke hjælpe fortsat at hænge sig for meget i sådanne formaliteter.

Nu ligger det engang sådan, at da folke- tinget forlængede overenskomsterne på visse vilkår, stillede man samtidig lønmodtagerne i udsigt, at man ville gøre tillægspensionen færdig, således at indbetalingerne kunne begynde fra 1. marts i år. At dette er en realitet og en kendsgerning, som særlig lov- givningsmagten ikke kan komme uden om, behøver jo ikke yderligere at understreges, selv om tiden kan være knap til at gøre lov- forslaget færdigt og til derefter at indrette

[Hans Rasmussen.]

de administrative organer, så de kommer til at virke efter deres hensigt, således at tillægspensionens udbetalinger kan begynde pr. 1. marts 1965.

Forinden jeg går over til at omtale visse perspektiver, som dette lovforslag kan ses i, vil jeg gerne complimentere for det arbejde, som det nedsatte udvalg med direktøren for arbejdstilsynet, hr. G. Drachmann, som formand har præsteret. Særlig når vi tager den korte tid i betragtning, synes jeg, det er en god betænkning, man har udarbejdet, og derefter opbygget et lovforslag, som den højtærede arbejdsminister præcist og hurtigt har kunnet præsentere her i folketinget.

Arbejdsmarkedets tillægspension vil være en ny og vigtig milepæl i dansk socialpolitik, men ikke mindst i arbejdsmarkedets historie. Gennem dette skridt skabes en større tryghed for de mange funktionærer og lønmodtagere, der nu bliver omfattet af tillægspensionen.

Inden for socialdemokratiet finder vi det ganske vigtigt, at når arbejdsmarkedets tillægspension er blevet gennemført, bør man gå i gang med at skabe en lignende pension, hvori hele befolkningen bliver deltagtig.

Jeg er sikker på, at de danske lønmodtagere med største glæde hilser regeringens fremsættelse af dette lovforslag, som er en begyndende pensionslovgivning stilende henimod pensionsstørrelser, som hidtil alene har været forbeholdt visse tjenestemandsg og funktionærgrupper.

Lovforslaget om arbejdsmarkedets tillægspension er blevet mødt med den største interesse overalt i den danske offentlighed. Selv om der er fremkommet visse modvillige betragtninger over faktorernes orden i forbindelse med pensionssystemet i vort land, er der ingen tvivl om, at den danske befolkning i betragtning af de stadig bedre forhold, vi er kommet til at leve under, vil være parat til at ofre noget for at få denne store opgave løst. Heri ser jeg et bevis for, at den samfundsmæssige solidaritet er

stærkt levende i den største del af Danmarks befolkning.

Den danske socialpolitik har faktisk mange store årstal. Den højtærede økonomiminister har i sin bog „Staten og fattigdommen“ angivet, at den første danske socialreform spirede frem i september 1708. Nu ligger der jo en meget stor afstand af tid mellem denne sociale reform og de efterfølgere, som vi ikke mindst på grund af erhvervs- og samfundsudviklingen har kunnet gennemføre i vor moderne tid. Der er også en væsentlig forskel i ånd og indhold. Formålet med reformen i 1708 var, efter hvad der fortælles i økonomiministerens bog, ikke at hjælpe de fattige, men tværtimod at beskytte de bedre stillede imod de fattiges plagerier i form af betleri. I det hele taget har en lang række af de sociale foranstaltninger, der er gennemført her i landet op til den nyere tid, mere haft et sådant negativt sigte, end de har været egentlig positive.

Selv den første egentlige og vel rigtige socialreform gennem en særlig lovgivning om aldersomsunderstøttelse fra 1891 havde et sådant todelt formål. Det var dengang højres og de moderate venstremænds værk, der blev gennemført under stærk modstand fra de mere radikale venstrefolk. Højre og det moderate venstre mente dengang, at man havde fundet en løsning på aldersomsproblemet. Løsningen synes, selv om det senere er blevet bestridt i historiske skrifter, at være inspireret af Tysklands daværende kansler, Bismarck, der ved sociale indrømmelser ville stække vingerne på arbejderne i deres fremmarch i Tyskland.

Det samme synspunkt kom netop til orde i landstinget, hvor den moderate venstremand Thomas Nielsen var en ivrig fortaler for lovgivningen ud fra det synspunkt, at loven kunne blive en skanse imod det fremstormende socialdemokrati — først og fremmest ude på landet, men forhåbentlig også i Danmarks byer, som han sagde. Flertallet i lovgivningsmagten ville altså nok i beskedent omfang hjælpe

[Hans Rasmussen.]

dem, der havde stærkt behov for hjælp, men man ville samtidig ikke afstå fra at sigte på et rent politisk og et taktisk mål.

Nu formede den politiske udvikling sig jo på en ganske anden måde, end man tænkte, idet socialdemokratiet opnåede en stigende tilslutning i befolkningen til sin fremskridtsvenlige politik, ikke mindst fordi man stædigt og konsekvent forfægtede sine synspunkter om at gøre forholdene bedre for de dårligst stillede i samfundet. At det også er lykkedes — og efterhånden med en vis tilslutning fra partierne til højre i denne sal — ligger uden for enhver diskussion.

I forbindelse med en omtale af det foreliggende lovforslag finder jeg det også rimeligt at nævne Steinckes socialreform fra 1933, som var mellemkrigstidens vel endnu ikke overgåede største sociale landvinding. Den gjorde aldersrenten til en borgerret. Den fjernede det uværdige almisseprincip, som hæftede ved højres og det moderate venstres lovgivning fra 1891, og som uvægerlig måtte føles som en menneskelig skamplet.

I 1957 gennemførtes folkepensionen, der bragte os væsentlig længere frem i social retning, samtidig med at den betød forbedringer for dem, der virkelig trængte. Det er ikke for ubeskedent at understrege, at det har været det danske socialdemokrati, der stærkest har ført an i hele denne sociale udvikling.

Det lovforslag, som folkettinget nu skal tage stilling til, er som allerede understreget et nyt og et betydeligt skridt i den rigtige retning, og så er det ligegyldigt, om vi vil vurdere det ud fra et bedre socialt eller ud fra et produktionsmæssigt synspunkt.

Det sociale fremskridt har sit udspring fra industriarbejderne, som gennem deres fagbevægelse gennem tiderne har rejst mange andre sociale problemer, der først er blevet fæstnet som resultater mellem arbejdsmarkedets parter og derefter blevet lovfæstet, så fremskridtene kom til at omfatte hele den danske befolkning.

Spørgsmålet om tillægspensionen blev også drøftet i folkeforsikringskommissionen i 1948, men problemet blev dengang lagt til side som uaktuelt og uløseligt. Derefter var det fagbevægelsen, der på ny førte spørgsmålet frem, og ikke mindst løn-

modtagerne inden for det erhvervsområde, som jeg har et særligt kendskab til, nemlig jern- og metalindustrien, har presset meget stærkt på.

Det er mere end 10 år siden, spørgsmålet om en erhvervsbetonet tillægspension første gang blev rejst på Dansk Smede- og Maskinarbejderforbunds kongres og senere stærkt konkretiseret såvel i 1956 som i 1959. Blandt de opgaver, som smedeforbundets kongres helt præcist blev stillet over for til løsning, og som blev forelagt af forbundets ledelse, var at søge gennemført en overenskomst-mæssig aftale om pension som tillæg til folkepensionen.

Som den højtærede arbejdsminister allerede har omtalt, blev spørgsmålet bragt frem til realitetsbehandling mellem arbejdsmarkedets parter under overenskomstforhandlingerne i 1961, og der blev dengang nedsat et arbejdsudvalg, som i henhold til forligsmandens forskellige mæglingforslag skulle gå positivt i gang med et udvalgsarbejde til forberedelse af en sådan efterlønsordning eller, som man nu kalder det: tillægspension.

Netop på baggrund af denne forhistorie er det efter min opfattelse meget glædeligt og opmuntrende, at de to hovedorganisationer på arbejdsmarkedet ikke blot har været særdeles aktive i det udvalgsarbejde, som er gennemført i henhold til overenskomstlovens § 5, men at det også er opnået enighed i den indstilling, der blev fremsendt til arbejdsministeren. Lovforslaget om arbejdsmarkedets tillægspension er faktisk et nyt eksempel på, at et fornuftigt samspil mellem arbejdsmarkedets organisationer og lovgivningsmagten kan medføre store resultater til gavn for den brede danske befolkning.

I øvrigt bør ingen bestride, at en udbygning af vor pensionslovgivning er yderst tiltrængt. I de seneste år er Danmark desværre kommet agterud i forhold til de lande, som vi ellers gerne på alle måder vil sammenligne os med. Det gælder ikke mindst i forholdet til vore nærmeste naboer, Norge og Sverige.

I henhold til den fællesnordiske socialstatistik, som netop er tilsendt folketingets medlemmer, andrager den maksimale egentlige folkepension for ægtepar pr. 1. oktober 1963 i Danmark 7.212 kr. Man har i Norge en statistik, der går lidt længere tilbage,

[Hans Rasmussen.]

nemlig pr. 1. april 1962. Da var pensionen også 7.212 kr., og det er rimeligvis forbedret siden da, og i Sverige pr. 1. april 1963 lå den på 7.496 kr. Det er altså disse tal, som viser, at vi på den egentlige folkepensions område vel har ligget eller ligger på nogenlunde samme linje, og i den forbindelse skal vi vist se helt bort fra kurserne.

Men det bør bemærkes, at medens vi for Danmarks vedkommende altså stadig ligger på et tal på 7.212 kr. som den maksimale pension, har man såvel i Sverige som i Norge henholdsvis gennem lovgivningen og ved hjælp af forhandlinger på arbejdsmarkedet sikret betragtelige tillægspensioner til de nævnte grundpensioner. Her stilles danske lønmodtagere ringere end deres kolleger i de to nabolande. Dette misforhold vil arbejdsmarkedets tillægspension i nogen måde udligne, hvorfor den også er vigtig set i det nordiske perspektiv, men tillige for den danske befolknings selvagtelse.

Henset hertil bør vi være opmærksom på, at Danmark fik sin egentlige lovgivning om aldersforsørgelse så tidligt som i 1891, medens Sverige først kom med i 1913 og Norge i 1936. Nu viser det sig, at disse lande på dette område er kommet foran os, og for mig at se er forklaringen helt enkelt den, at man både i Norges og i Sveriges arbejderbevægelser i lange perioder har haft et solidt politisk flertal til understøttelse af de mindre bemidlede interesser, hvilket det endnu ikke har været muligt at opnå for socialdemokratiet og arbejderbevægelsen i Danmark. Det er disse varierende politiske styrkegrader, der godt kan give danske vælgere noget at tænke over.

Arbejdsmarkedets tillægspension tilfører Danmarks sociale lovgivning et helt nyt princip. Hidtil er de statsligt betonedede pensionsordninger finansieret over skattebilletten. Den ny tillægspension kommer imidlertid ikke til at belaste statskassen. Indtægterne skal skaffes til veje fra de direkte implicerede parter: arbejdsgiverne og lønmodtagerne. Her betræder vi en vej, som vore nabolande altså for længst er slået ind på.

Den sociale statistik, som jeg tidligere nævnte, bringer i øvrigt interessante oplysninger herom. Den fortæller, at pensionsudgifterne i Danmark hidtil er finansieret

således, at staten har betalt 59,2 pct., kommunerne 23 pct. og arbejdsgiverne 3,2 pct., mens borgerne selv har betalt 14,6 pct. I Norge har staten betalt 24,4 pct., kommunerne 32,5 pct., arbejdsgiverne 17,2 pct. og borgerne selv 25,9 pct. I Sverige har staten betalt 43,6 pct., kommunerne 28,6 pct., arbejdsgiverne 6 pct. og borgerne selv 21,8 pct. Heraf vil man se, at der er væsentlig forskel i finansieringsmåderne. Ganske særlig er der procentvis meget stor forskel imellem statsbidragene og arbejdsgiverbidragene. Arbejdsgiverbidragene vil efter det her foreliggende lovforslag rette noget op på dette forhold, men de nævnte tal kan jo i det hele taget give et indtryk af, at vi her i landet har været meget tilbageholdende med at lade arbejdsgiverne betale.

Nu tror jeg såmænd ikke, at det egentlig er arbejdsgiverne som enkeltpersoner, der kommer til at afgive noget af deres fortjeneste. Som jeg tidligere har fremhævet, er det produktionen, og jeg finder det rigtigt, at bidraget til tillægspensionen faktisk i sin helhed henlægges alene som en produktionsomkostning. Min opfattelse bunder naturligvis ikke i, at vi bare skal finde nye og tyngende omkostninger for produktionen. Men gennem årelange erfaringer på et vigtigt erhvervsområde er det mit indtryk, at man ikke kommer uden om den kendsgerning, at hvis man rimeligt tilgodeser arbejdsudøverne, hvad enten de er funktionærer eller arbejdere, vækker man samtidig deres stigende interesse for arbejdets gang.

Når sådanne stigende omkostninger dækkes af en større produktion og en større produktivitet, vil de heller ikke virke skadelige for eller nedbryde vor konkurrenceevne. Det er derfor rimeligt, at produktionen også pålignes dækning af naturlige sociale problemers løsning, der har en nær tilknytning til produktionens gang.

En påskønnelse bør også blive den del af lovforslaget til del, der indeholder bestemmelsen om fondsdannelsen. Den indebærer i sig selv en konstruktiv finansieringsform med henblik på udbygningen af vort erhvervs- og samfundsliv til understøttelse og dermed fastholdelse af den fulde beskæftigelse.

Uden at gå i detaljer om det foreliggende lovforslag vil jeg gerne præcisere specielt to forhold.

[Hans Rasmussen.]

Det ene problem drejer sig om visse funktionærgrupper, idet såvel repræsentanten for Fællesrådet for danske Tjenestemand- og Funktionærorganisationer som repræsentanten for Fællesrepræsentationen for danske Arbejdsledere og tekniske Funktionærforeninger i udvalgets indstilling har udtrykt visse betænkeligheder om lovforslagets dispensationsmuligheder. Efter at den højtærede arbejdsminister har givet sit synspunkt til kende, skulle der ikke blive vanskeligheder med disse foreninger, hvis man strammer dispensationsbestemmelserne. Jeg kan i hvert fald ikke se efter det, den højtærede arbejdsminister har fremført, at der nu kan være så stor tvivl hos de store funktionærgrupper. Lovforslaget omfatter nemlig principielt alle lønmodtagere, funktionærer som arbejdere, der er underkastet helhedsløsningen og med mere end 15 timers ugentlig beskæftigelse hos den samme arbejdsgiver. Heri skulle egentlig også ligge en vis sikkerhed imod dispensationsmisbrug. Hvis man imidlertid fra funktionærgrupperne ikke mener, det skulle være tilstrækkeligt, kan jeg ikke se, at der ikke ved udvalgsbehandling kan foretages en stramning af reglerne henimod en nærmere klargøring af disse. Når lovforslaget er færdigt her i folketinget, skulle der i hvert fald ikke om et sådant spørgsmål kunne herske den mindste tvivl.

Det andet problem, som jeg gerne vil berøre, er de efterhånden mange privatorganiserede efterlønsordninger, som findes på en lang række arbejdspladser og virksomheder, og hvis oprettelse er tilskyndet gennem loven om udbyttedeling og sociale fonds. Jeg kan oplyse, at smedeforbundet har ladet foretage en undersøgelse af, hvor mange medlemmer der er omfattet af sådanne efterlønsordninger. Det viser sig, at ca. 17.000 repræsenterende ca. 24 pct. af forbundets medlemmer, der er beskæftiget på det private arbejdsmarked, har opnået sådanne hjælpeforanstaltninger. Medlemmer, der er beskæftiget ved stat og kommune, er holdt uden for undersøgelsen, da disse alle er sikret en pension. Enkelte af disse ordninger giver smedeforbundets medlemmer et beløb på helt op til 2.600 kr. om året i efterløn. Det siger sig selv, at sådanne gamle, veltjente medarbejdere i

virksomhederne, der står foran deres afgang på grund af alder, ikke bør rammes økonomisk på den måde, at de ved overgang til arbejdsmarkedets tillægspension kommer til at gå ned i efterløn. Det er et spørgsmål, der bør løses, men jeg erkender også, at dets løsning vel nok nærmere må finde sted direkte mellem parterne på de pågældende arbejdspladser eller eventuelt gennem optrukne retningslinjer mellem arbejdsmarkedets organisationer.

Folketingets medlemmer bør ikke se bort fra solidaritetsprincippet, som jo navnlig præger dette lovforslag. Efter min opfattelse må der lægges en betydelig vægt herpå. Og jeg vil ikke lade mig forstyrre af den argumentation, der har været fremført om, at for så vidt helt unge mennesker forsikringsmæssigt for samme bidrag ville søge at sikre sig i alderdommen, så kunne de, hvis de stod alene, opnå en helt anden størrelse af pensionen. Herom har der jo aldrig været tvivl. Konsekvensen af den tankegang, som sådanne betragtninger antyder, vil imidlertid blive, at de lidt ældre lønmodtagere faktisk ingen pension vil kunne opnå. Dernæst må vi vel også regne med, at ikke ret mange enkeltpersoner fra 18 års alderen vil søge sig sikret en pension til alderdommen. I hvert fald vil den fremførte argumentation helt bryde med solidaritetsprincippet, som er så vigtigt i en befolkning, der nu engang skal dele kår med hinanden. Samtidig vil enkeltpersoners sikring heller ikke få nogen synderlig praktisk betydning i den politiske og økonomiske udvikling, vi for tiden er inde i, og som folketinget i høj grad må iagttage.

Hensigten med det lovforslag, der her foreligger, og som regeringen og dermed socialdemokratiet og det radikale venstre står for, er jo blot indledningen til noget endnu større, nemlig skabelsen af en virkelig værdisikret samfundspension til alle i vort samfund. Arbejdsmarkedets tillægspension, der ved sin start bliver en ny form for pensionering, vil således blive indledningen til en forenkling og en rationalisering af hele vort pensionssystem.

Det er jo rigtigt, at der med dette lovforslag ikke er taget stilling til tjenestemandsguppen. Regeringen vil dog ikke udelukke, at tjenestemændene bliver delagtige i tillægspensionen, hvis deres forhold

[Hans Rasmussen.]

ikke ordnes på anden måde. Folketinget bør derfor afvente de forhandlinger, der med finansministeren skal føres herom. I den forbindelse vil jeg dog gerne her ved førstebehandlingen bemærke, at jeg så godt forstår, at tjenestemændene er ængstelige for, at deres løn- og pensionsmæssige stilling relativt skal forringes, hvis der ikke på en eller anden måde indrømmes dem kompensation. Uden at jeg skal foregribe tingenes gang, skal jeg sige, at tjenestemændene vil finde mit parti hjemme, når det drejer sig om at lade tjenestemændene følge med i den sociale og lønmæssige udvikling.

Der er, så vidt jeg kan se, i befolkningen meget stor usikkerhed om vore efterhånden mange pensionsordninger. Vi har en indtægtsbestemt folkepension. Vi har folkepensionens mindstebeløb. Vi har tjenestemandspensioner. Vi har privatforankrede pensionsordninger, og vi får nu yderligere en arbejdsmarkedets tillægspension. Dette kan sikkert skabe en stærk forvirring hos adskillige borgere i samfundet.

De private pensionsordninger skal vi næppe fra lovgivningen blande os i. Folk må have lov til for egne midler eller ved forhandling med deres arbejdsgivere at sikre sig så trygge vilkår i alderdommen, som de nu engang finder rimeligt, og som de er i stand til.

Folkepensionen vil snart blive forenklet. Det første skridt må naturligvis blive en ajourføring af satserne, der giver de nuværende fuldt berettigede folkepensionister andel i samfundets almindelige velstandstigning. Det er en opgave, som folkettinget først og fremmest må være opmærksom på. Dernæst bør vi som lovet gå over til princippet om fuld folkepension til alle i samfundet, og dermed bortfalder begrebet folkepensionens mindstebeløb. Derefter har vi en folkepension, som alle i samfundet har ret til og krav på.

Herudover har regeringen bebudet at ville gennemføre en erhvervsbetinget værdisikret samfundspension, som, når den er fuldt udbygget, naturligvis også bør omfatte tjenestemænd og andre ligestillede. Foruden den sociale og økonomiske forbedring får vi samtidig klarhed over vor pensionslovgivning og en tiltrængt forenkling. Endelig får vi fjernet skellet mellem befolknings-

grupperne, som de forskellige pensionsordninger jo hidtil har skabt. Der findes unægtelig store perspektiver i det lovforslag, som folkettinget her skal i gang med, og efter socialdemokratiets målsætning skal arbejdsmarkedets tillægspension blot være en station på vejen til skabelse af en virkelig værdisikret samfundspension til alle i vort samfund, som på en eller anden plads inden for åndens eller håndens arbejdsliv har øvet en livsgerning.

Lovforslaget er et led i bestræbelserne for at sikre de flest mulige en retfærdig og en rimelig andel i det forhøjede velstandsniveau, som vort samfund gennem vekselvirkning og positiv indsats fra befolkningen i de seneste år er nået op på. På mit partis vegne anbefaler jeg lovforslaget til folketingets velvillige behandling.

Henry Christensen: Spørgsmålet om at sikre de bedst mulige og trygge vilkår for ældre medborgere har alle dage haft bred politisk baggrund her i landet trods alle andre meningsforskelligheder, der har kunnet eksistere. Det gjaldt i fortiden, som det også har været gældende i den udvikling, der er sket efter den anden verdenskrig, og jeg må måske om det sidste særlig minde om de to mest betydningsfulde landvindinger ved udviklingen i 1946 og senere ved gennemførelsen af folkepensionen.

Samtidig med den almindelige velstandsfremgang og vore ældre medborgeres rimelige adgang til at få andel heri har problemstillingen for de ældre også på anden vis forskudt sig gennem tiden, der er gået. Jeg kan her blot pege på dette ene forhold, at de ældres problemer i nutiden almindeligvis ikke klares eller kan klares ved ophold hos den unge generation, sådan som det i stor udstrækning var tilfældet tidligere. Det rejser ud over de rent økonomiske problemer en lang række menneskelige problemer og problemer af anden art, og det aktualiserer f. eks. spørgsmålet om at komme videre med oprettelsen af det fornødne antal plejehjem hurtigst muligt.

Det brede politiske grundlag, som har eksisteret, vil regeringen også have mulighed for at appellere til i dag. Venstre har for længst givet udtryk for ønsket om oven på en almindelig udbygget folkepensionsordning at bygge en tillægspensionsordning,

[Henry Christensen.]

der samtidig, sådan som det er i det lovforslag, vi er stillet over for, også er bygget op på princippet om at bidrage til den samlede forøgelse af opsparingen i samfundet. Vi kan altså derfor i princippet stille os positivt over for et arbejde for indførelse af, hvad jeg vil kalde en almindelig tillægspensionsordning.

Vi må gøre os klart, at der til en lovgivning af denne art er knyttet meget indgribende problemer og vidtrækkende perspektiver, sådan som for øvrigt også det ærede medlem hr. Hans Rasmussen nys gjorde opmærksom på. Folketinget må, når vi nu står over for denne opgaves behandling, for det første spørge, om der bag det lovforslag, som stammer fra regeringen, ligger en tilstrækkelig grundig undersøgelse af sammenhængen mellem de forskellige led i vor aldersforsorg — det, som altså også her nys blev nævnt — og for det andet må vi spørge, om det sigte, som jo også var sigtet i folkepensionen: at stille alle lige for loven, er forfulgt og opnået i tillægspensionsforslaget. For det tredje må vi have opklaret, om folketetinget til denne meget betydelige arbejdsopgave, som vi er stillet over for, har den fornødne arbejdsmulighed og den fornødne tid til, at det arbejde, der skal gøres, også kan blive gjort.

Vor opgave er jo at sikre godt og ordentligt lovgivningsarbejde, og jeg må derfor stille det spørgsmål allerede nu, om regeringen — og jeg tror, der er en almindelig positiv arbejdsvilje i folketetinget over for denne opgave — også er indstillet på for sit vedkommende at sikre, at folketetinget får den fornødne tid, de fornødne muligheder og de tilstrækkelig grundige oplysninger om sammenhængen mellem de forskellige forhold i vore forsørgelses- og pensionsproblemer over for vore ældre medborgere, som har været omtalt allerede.

Vi har vel allerede indtryk af, at vi ikke kan forvente at få helt så positive svar på de spørgsmål, jeg her har stillet op, som det var ønskeligt. Det må være regeringens fejl; og det må være regeringens opgave i hvert fald nu at søge tingene lagt til rette sådan, at man er i stand til at imødekomme disse efter vor opfattelse helt rimelige krav.

Så snart lovforslagets konturer var kendt, rejstes der jo en offentlig debat om spørgs-

målet. Selv om det måske kan virke skuffende, at et problem som stænklapperne har optaget mere af den offentlige debat end et så vidtrækkende problem som tillægspensionsordningen, har der dog været rejst en vis debat herom og også været fremsat kritik på bestemte områder, og jeg vil gerne notere, at så vidt jeg kan se, har regeringen været indstillet på — i hvert fald på nogle områder — at komme kritikken i møde i et vist omfang. Det skal nu vise sig under det kommende arbejde, om regeringen vil være i stand til at tage tilstrækkeligt hensyn til de ting i formen og i oplægget, der må kritiseres. Jeg gentager, at der er en positiv grundindstilling over for problemet om en tillægspensionsordning; men der vil være mange ting i lovforslaget, som det foreligger, det vil være rimeligt for folketetinget at lægge til grund for en debat, foreløbig om størrelsen af tillægspensionen, om aldersgrænserne og de krævede bidrag samt om forskelligt andet.

Jeg vil gerne understrege som noget positivt, at ordningen efter forslaget hviler i sig selv, og at den, som jeg nævnte før, vil være et bidrag til en kraftig vækst af den samlede opsparing. Dette sidste tror jeg vi alle skal være meget opmærksom på. Det danske samfund er vel som næsten alle samfund stillet over for meget store krav til investering og altså til øget opsparing under den fortsatte udvikling. I det omfang vi vil være i stand til frem i tiden at spænde en bedre pensionsordning for ældre medborgere for opsparingsvognen, vil det være godt, og det vil også styrke det produktionsapparat, hvorpå mulighederne for at indfri de veksler, der stilles af folkepensionskravet, fremover skal trækkes.

Netop fordi grundtanken i det, jeg her har fremdraget, er så udmærket, kan det ærgre så meget desto mere, at der er utilstrækkeligheder og skævheder i lovforslaget.

Lovforslaget har, som man har understreget også i dag, sin baggrund i den såkaldte helhedsløsning, og forslaget bærer jo også i allerhøjeste grad præg af at have sin baggrund deri. Ordningen skulle være en del af den lønforbedring, som skulle gennemføres her til foråret, til 1. marts. I stedet for en så meget desto højere lønstigning skulle der gennemføres en tillægspensionsordning, som arbejdsgiverne skulle

[Henry Christensen.]

betale til, og som i princippet skulle omfatte alle lønmodtagere.

Her møder vi for så vidt den første vilkårlighed. Den højtærede arbejdsminister har selv i sin fremsættelsestale været inde på spørgsmålet om funktionærernes forhold eller en række funktionærgrupperes forhold og erklæret sig villig til at søge de bestemmelser, som forslaget i øjeblikket indeholder, drøftet og ændret under det kommende udvalgsarbejde. Det er selvfølgelig et positivt tilsagn, som jeg noterer mig. Men jeg kan naturligvis ikke på nuværende tidspunkt tilbageholde den kritik, at det havde været bedre, om regeringen og den højtærede minister havde været i stand til at gøre sig sine egne overvejelser om det problem færdig, så at vi havde kendt ministerens stilling ved lovforslagets fremsættelse i folketinget.

Baggrunden er altså ønsket om en almindelig forbedring af alle lønmodtageres vilkår, og det, som forslaget, således som det i øjeblikket ser ud, giver mulighed for, er, at den del af funktionærerne, hvis pensionsordning nu er og i fremtiden vil være mindst lige så god som tillægspensionsordningen, af bestyrelsen kan holdes udenfor gennem dispensationer. Det kan f. eks. betyde, at en række lønmodtagere, der har en pensionsordning, som er bedre end tillægspensionsordningen, men i øvrigt ikke har særlig fordelagtige lønvilkår, efter bestemmelsen, som den er, ville kunne holdes udenfor. Om de bliver det eller ej, kan vi ikke vide noget sikkert om. Det kan vi have en formodning om, og det ærede medlem hr. Hans Rasmussen havde jo en formodning om, at dispensationen kun ville blive anvendt i meget begrænset udstrækning. Fællesrådet har i hvert fald haft frygt for, at den kunne anvendes måske over for et halvt hundrede tusinde af dets medlemmer. Det korte af det lange er, at det i sig selv er i strid, synes jeg, med principperne, at store lønmodtagergrupper overhovedet kan holdes uden for ordningen, uden at de på anden måde skal have nogen form for kompensation. Man kunne, sådan som ordningen nu vil virke, endda tænke sig, at lønmodtagerne alle skal starte med at betale bidrag fra den 1. marts og der så kan gå lang tid med behandlingen af

spørgsmålet og eventuelt afstemning blandt funktionærgruppen o. s. v. Man kan altså tænke sig, at de kan komme til at betale gennem 1 eller 1½ eller 2 år, og så skal det til sin tid tilbagebetales, fordi det viser sig, at de kan holdes udenfor, og det bidrag, som arbejdsgiverne har stillet til rådighed som et led i den lønforbedring, de pågældende skulle have, indkasserer arbejdsgiverne til sin tid, om et år eller 1½ år, fuldstændig selv. Der er altså derfor ikke på det punkt den solidaritet i ordningen, som dog efter den såkaldte helhedsløsning måtte have været en klar forudsætning.

Det ærede medlem hr. Hans Rasmussen — og den højtærede arbejdsminister for så vidt også i sin fremsættelsestale — har været inde på en anden lønmodtagergruppes, nemlig tjenestemændenes, problemer. Jeg skal villigt erkende, at der rejser sig mange problemer her. De rejser sig ikke mindst i forbindelse med det, som nu også er blevet omtalt, forventningen om gennemførelsen af den fulde folkepension, så at vi kan få afviklet reglerne for fradrag af den ene eller den anden årsag. Jeg skal slet ikke ved denne lejlighed forsøge at optage en diskussion om den fulde folkepension, for vort partis og de fleste af partiernes standpunkt i denne sag er vel for længst kendt. Mit partis ordfører, det ærede medlem hr. Søren Andersen, har givet udtryk for det i den kommissionsbetænkning, der foreligger, og vi har sagt det ved talrige lejligheder, så det er ikke på nuværende tidspunkt nødvendigt for os at optage debatten om, hvordan den kommende folkepensionsordning eller afviklingen af fradragsreglerne skal være.

Det er, tror jeg, dog nødvendigt at sige én ting. Det er, at naturligvis hænger spørgsmålet om den fulde folkepensions løsning også sammen med de overvejelser, der må gøres i spørgsmålet om tillægspensionens tilrettelæggelse og i ganske særlig grad naturligvis i forhold til tjenestemændenes problemer. Det tror jeg enhver vil erkende. Man kan måske vælge den lettere løsning at skyde tjenestemændene ud, og i øjeblikket foreligger der jo fra tjenestemændene tilsagn om at afvente resultatet af udvalgsforhandlingerne, specielt vel fordi man ikke kender det endelige folkepensionslovforslag endnu. Men når det kommer i løbet af et par uger, så er problemet akut, så rejses

[Henry Christensen.]

altså med yderligere styrke problemet over for folketinget, om det ikke er nødvendigt at foretage en samlet afvejning, også af på hvilken måde de forskellige forbedringer af pensionsordningerne skal give sig udslag i forhold til tjenestemændene. Folketinget kan nok kun foretage en rigtig afvejning af det sæt af problemer, der her rejser sig, hvis vi foretager den samlet.

Dér, hvor kritikken i alt fald for mit partis vedkommende må sætte stærkest ind, er over for den omstændighed, at vi her bliver stillet over for et forslag om en tillægspensionsordning, der alene vedrører arbejdsmarkedets parter eller alene vedrører lønmodtagerne. Jeg vil naturligvis erkende, at arbejdsmarkedets parter var fuldt berettigede til at lave en tillægspensionsordning, der vedrørte deres folk alene, hvis det var noget, der kunne gennemføres af arbejdsmarkedets parter selv. Hvis der i den forbindelse stilledes krav om særlige ændringer i reglerne om tilsynet med pensionskasser o. lign., tror jeg folketinget ville være positivt indstillet heroverfor. Men det er noget andet, vi er stillet over for her.

Vi er stillet over for en ordning, som ikke er en ren præmiereservepensionsordning. Vi er stillet over for et lovforslag, der netop sigter på at vedstå en særlig form for solidaritet over for vore ældre medborgere. Jeg tror, der er almindelig forståelse for og vilje til at acceptere denne form for særlig solidaritet over for de ældre. Men en sådan ordning kan kun gennemføres ved en særlig lovgivning, en lovgivning, der pålægger samfundets borgere særlige forpligtelser. Dette er det kun en lovgivning, der kan gøre. Dette følger også af, at det ikke bare drejer sig om arbejdsmarkedets parters 700.000, men om 1,1 mill. lønmodtagere, altså også flere hundrede tusinde, der ikke er omfattet af arbejdsmarkedets organisationer.

Her er det, jeg må gøre gældende, at hvis folketinget stiller sig den opgave at forsøge at løse problemet om en almindelig tillægspensionsordning, der bygger på de principper, som vi kender, og som jeg her har omtalt, er det folketingets opgave ikke at skabe nye, blot midlertidige skel imellem befolkningsgrupper, men at sikre, at der skabes en ordning, hvorefter borgerne så langt, som

det er muligt, stilles lige over for de muligheder, lovgivningen åbner.

Vi har i den lange periode, hvori vor sociale lovgivning er blevet bygget op og har skabt bedre vilkår for vore ældre medborgere, arbejdet med et skel, som vi dog efterhånden er blevet enige om at søge at komme væk fra, nemlig dette, som har været naturligt i hele udviklingen, at det var den lange række af vore dårligt stillede ældre medborgere, samfundet måtte hjælpe først og mest. Det var et socialt betonet skel, men her stilles vi over for et skel af en anden art. Her stilles vi over for et skel, der er begrundet i den klasse, det erhverv eller den samfundsgruppe, de pågældende tilhører. Jeg erindrer faktisk ikke nogen lejlighed, hvor vi i vor lovgivning på den måde har skabt en særlig gunstig ordning for personer, som tilhører én samfundsgruppe, og foreløbig holdt en række andre medborgere udenfor.

Der er jo også, som vi alle er klar over, den særlige ting i denne lovgivning, at for de ældre medborgere, dem, der er i alderen fra 40 år og opefter, og som i øvrigt kan komme ind under loven, tilvejebringes der en ordning, hvor den ydelse, de vil modtage, klart overstiger den indbetaling, de pågældende kommer til at præstere; i gunstigste fald kan de, der hurtigst kan komme ind under ordningen, for et beløb af 172 kr. på 1 år erhverve sig adgang til en tillægspension på 600 kr. fra deres 67. år, og så længe de lever.

Jeg tror ikke, der er nogen, der ikke ønsker at medvirke til at tilvejebringe denne ordning; men kan vi skabe et skel, der betyder, at en lang række borgere af lovgivningsmagten får tilvejebragt denne mulighed, til trods for at deres økonomiske vilkår kan være væsentligt bedre end vilkårene for en lang række andre ældre borgere, der holdes udenfor? Vi må også se i øjnene, at det er lovgivningsmagten, der giver sin kraft og autoritet til denne ordning; men det er naturligvis produktionen, der gennem de priser, der skal betales for varerne, i sidste ende kommer til at udrede omkostningerne, og priserne kommer alle landets borgere til at være med til at betale.

Det er derfor for os et centralt punkt, at denne lovgivning, som vi i princippet

[Henry Christensen.]

er positivt indstillet over for, ikke engang for en kortere periode må sætte skel i befolkningen. Jeg forstår, at man fra regeringens side har haft overvejelser — det har pressen jo givet udtryk for, og den højtærede arbejdsminister var noget inde på det i sin fremsættelsestale — i retning af, at dette skulle være en ordning, der ikke bare skulle gælde for lønmodtagerne, den skulle efterhånden også gælde for andre. Efter vor mening kan det ikke være folketingets opgave at skabe selv blot et midlertidigt skel. Vi ved ikke, hvordan det endelige resultat bliver, men folkettinget, det folketing, der vil skabe ret og skel også i vor sociale lovgivning, må have helhedssigtet klart, når en sådan lovgivning skal gennemføres.

De undskyldninger, som den højtærede arbejdsminister har gjort for, at det ikke har været tilfældet — jeg forstår, at han i og for sig har megen sympati for de synspunkter, som også jeg her giver udtryk for, hvis jeg da har forstået hans fremsættelsestale rigtigt — går ud på, at dette ville forudsætte nye og tidkrævende undersøgelser, endvidere at det har nær sammenhæng med gennemførelsen af den fulde folkepension, og endelig at regeringen føler sig forpligtet af tidsfaktoren i overenskomstloven. Se, hvad det sidste angår, så er det vel den hidtil klareste erkendelse af, at hele den lovgivning, der ligger bag ved dette, byggede på et kontraktforhold mellem regeringen og LO; men det kan ikke være grundlag for en god og retsindig lovgivning, og derfor må jeg understrege over for den høje regering, hvad venstre på dette punkt må lægge helt afgørende vægt på, at der må gives tid nok til at klare tingene op og til bl. a. at få en afklaring af disse tre forhold.

Man kan så rejse spørgsmålet om forholdet mellem de yngre og de ældre, og herom gjorde det ærede medlem hr. Hans Rasmussen den bemærkning, at det var rimeligt, at der var den fornødne brede

solidaritet også mellem aldersgrupperne. Jeg tror ikke, det ærede medlem vil møde modsigelser i anledning af denne betragtning. Det er også rigtigt, at for det fulde beløb, der skal betales for tillægspensionen, kan man andetsteds købe sig en pensionsordning, der giver, ikke 2.400 kr., men formentlig 5.900 kr. i årlig pension, hvis det er en 18-årig, der begynder at betale og betaler gennem 40 år. Men inden denne agitation får lov at sætte sig for dybe spor og skabe for mange misforståelser, tror jeg, vi ganske realistisk skal gøre os klart, at den unge på 18 år, der i dag begynder at betale til tillægspensionen, ikke ender med at få 2.400 kr.; det ligger ganske klart, at udviklingen vil sætte sig spor igennem den 40-årige periode, hvori han betaler. Jeg skal slet ikke gætte på, hvad pensionen til sin tid vil blive; det er klart, at inflationen, hvis den får lov at fortsætte, den øgede velstand o. s. v. vil sætte sig spor også her frem i tiden. Jeg tror, det vil være rimeligt af os at understrege dette, for at der ikke skal ske for megen misforståelse med hensyn til problemstillingen på dette punkt. Hvis den højtærede arbejdsminister har nogle tanker, hvad jeg har forstået han har — ja, altså ikke tanker i al almindelighed, for det nærer jeg slet ikke tvivl om at han har, men på dette specielle område — hvis han har nogle tanker om reguleringsprincippet, kunne jeg have lyst til at opfordre ham til at gøre folketinget bekendt med dem, naturligvis også, selv om de måske først kan blive os meddelt senere under det kommende udvalgsarbejde.

Der er andre forhold, der presser sig på for at blive afklaret og overvejet, forhold, som vi i folketinget ikke kan forsvare at lade være uafklarede, inden vi giver slip på en lovgivning af denne art. Der er dels problemet om enkerens forhold, dels problemet om børnepensionen. Jeg kan godt forstå, at man i første omgang har valgt at stille ordningen op, som man har gjort, uden at tage hensyn til hustruerne. Men på den anden side: er det forsvarligt af folketinget

[Henry Christensen.]

at tilrettelægge en tillægspensionsordning på en sådan måde, at hvis en lønmodtager, der har betalt til den igennem en lang periode, dør, når han er 67 år — på det tidspunkt, da han skulle have haft adgang til pensionen — så får hans enke i givet fald intet som helst? Er det en forsvarlig ordning? Kan folketinget gå om bord i en sådan ordning uden at have gjort sig sin stilling klar til dette vidtrækkende problem, som jeg tror vi alle må erkende dybden i?

Der er yderligere to områder i lovgivningen, som jeg også må gøre et par bemærkninger til, nemlig dels spørgsmålet om hele den administrative opbygning, dels spørgsmålet om den fond, man vil skabe.

Om den administrative opbygning vil jeg sige, at den naturligvis bærer præg af, at man har taget som udgangspunkt, at det skal være en tillægspensionsordning for arbejdsmarkedets parter. Mit partis udgangspunkt er et andet, som jeg har gjort rede for. Det betyder, at overvejelserne om, på hvilken måde det administrative apparat skal bygges op, bliver anderledes for os, og det vil naturligvis sætte sig sine spor i vor opfattelse af, hvilken sammensætning ledelsen af administrationen skal have. Her har vi også en af grundene til, at folketinget må afklare begreberne i forbindelse med dette lovforslag. Det vil efter min opfattelse også give sig udslag i spørgsmålet om, på hvilken måde opkrævningen skal finde sted. Skal vi nu starte et helt nyt, selvstændigt og besværligt opkrævningsapparat? Hvis vi tager som grundlag for vore overvejelser, at der her er tale om en tillægspensionsordning, som i princippet omfatter alle, må der da være andre og administrativt mere enkle muligheder for opkrævning. Er der f. eks. ikke helt enkelt den mulighed, at det beløb, den enkelte skal betale, simpelt hen bliver påført skattebilletten, således at vi blot bruger det opkrævningsapparat, vi har i forvejen? Dette svarer meget nøje til et principielt synspunkt, som blev vedtaget i det nye program, venstre vedtog på sit sidste landsmøde vedrørende de socialpolitiske forhold. Også her har vi efter min mening en af grundene til, at folketinget foretager en almindelig overvejelse af problemerne.

Endelig er der spørgsmålet om fonden. Jeg har allerede givet udtryk for min er-

kendelse af betydningen af, at der tilvejebringes den størst mulige opsparring; men naturligvis må folketinget foretage en meget nøje afvejning af de principper, hvorefter fonden skal ledes frem i tiden. Der bliver her tale om en koncentreret formuedannelse, som administreret efter fejlagtige principper kan indvirke på det økonomiske liv på en måde, som vi ud fra almindelige, principielle økonomiske overvejelser vil være betænkelige ved. Jeg vil ikke på nuværende tidspunkt rejse en almindelig kritik af selve fonden, selv om jeg mener, at der er grund til at overveje et par enkelte punkter. Jeg synes, vi savner en almindelig økonomisk debat om dette problem, en debat, som ledende folk i pengeinstitutter, økonomer m.v. også kommer til at deltage i. Hvad angår sammensætningen af fondens bestyrelse, må jeg mene, at det ville være vigtigt i den at få repræsentanter for den del af vort samfund, som hidtil har stået for formidlingen af hovedparten af udlånsmidlerne her i landet. Også her er der altså vigtige momenter, som folketinget ikke kan skyde fra sig.

Jeg har med disse bemærkninger forsøgt at give udtryk for — og jeg håber, det er lykkedes — at vi i venstre tillægger det betydning, at der kan blive et bredt og positivt samarbejde om denne lovgivning. Men det forudsætter, at den højtærede minister kan sikre folketinget rimelige arbejdsmuligheder i forhold til en lovgivning, hvis problemer og perspektiver er så vidtrækkende, som der er givet udtryk for i dag. Jeg har også forsøgt at fremhæve nogle af de principielle forhold, som efter mit partis opfattelse nødvendigvis må indgå i udvalgsarbejdet, og jeg kan på mit partis vegne tilsige en positiv indsats i så henseende.

Asger Jensen: Det er ikke min hensigt at gå ind i en dyberegående historisk udredning. Jeg vil blot knytte et par enkelte bemærkninger til de historiske betragtninger, som det ærede medlem hr. Hans Rasmussen var inde på. Det er rigtigt, således som det ærede medlem fremstillede det, at alderdomsforsorgen her i landet blev indledt i 1891 — altså på et tidspunkt, hvor det socialdemokratiske parti ikke havde nogen større indflydelse derpå. Det er også rigtigt, at det på det tidspunkt principielt

[Asger Jensen.]

var en slags almisse, men jeg synes ikke, det er mærkeligt, at det var det princip, man anvendte, da man begyndte. Det må vist være ret ligetil, at ethvert parti ville være begyndt med at give understøttelse til de allerdårligst stillede.

Det er derimod ikke rigtigt, at det var i 1933 ved socialreformen, der skete den store ændring. Den store ændring skete i 1922, da det blev kaldt for aldersrente og man under visse forudsætninger fik ret til at få denne aldersrente. Både i 1891, i 1922, i 1933 og i 1956 fulgte imidlertid transgsbedømmelsen med, og man kan altså i virkeligheden sige, at vi den dag i dag lever under en slags almisseprincip, fordi der foretages transgsbedømmelse, så snart man skal have indtægtsbestemt folkepension ud over mindstebeløbet. Først ved gennemførelsen af fuld folkepension, vil det sidste almisseprincip komme væk fra vor alderdomslovgivning.

Det ærede medlem sluttede, at det var det socialdemokratiske parti, der havde haft størst indflydelse på vor sociale lovgivning, og her tænkte han vel først og fremmest på alderdomslovgivningen. Jeg synes ikke, der er så mange holdepunkter for, at dette er rigtigt. I 1891 og 1922 var det ikke-socialdemokratiske regeringer, som dels begyndte, dels gennemførte ordninger, som befolkningen på det tidspunkt var fuldstændig tilfreds med. Det ærede medlem gik endog så vidt som til at appellere om at få et rent socialdemokratisk flertal her i landet for at få mere skred i den sociale lovgivning.

Jeg synes ikke, der er noget, der tyder på, at det kunne sætte mere skred i det. F. eks. har det konservative folkeparti taget adskillige initiativer på det sociale område, når vi syntes, at regeringen ikke havde magtet opgaven tilstrækkeligt. Derimod kender jeg intet eksempel på, at vi har været med til at standse de sociale fremskridt i folketinget ved at være vrangvillige. Tværtimod har man næsten altid i enighed kunnet løse de store sociale problemer, og der er således intet holdepunkt for, at en anden sammensætning af folketinget ville give bedre sociale fremskridt her i landet.

Da det konservative folkeparti foreslog folkepensionens nedslagsregler fjernet, var

hovedbegrundelsen naturligvis, at det var rimeligt, at folkepensionisternes indtægter blev forøget. Folkepensionen er for tiden godt 40 pct. af den gennemsnitlige fortjeneste for dem, der er beskæftiget inden for jernindustrien. Det er muligt, at befolkningen for år tilbage var tilfreds med en levestandard af denne størrelsesorden på deres ældre dage, men det højere niveau, som den nuværende generation har opnået, vil naturligvis også rejse krav om fortsættelse af en tilværelse som pensionist, der svarer til det, man har været vant til.

Den politik, mit parti hermed gav bolden op til, tog altså direkte sigte på, at alle skulle have en overbygning over folkepensionen for at få bedre udkomme på deres gamle dage, og dette synspunkt gav jeg som repræsentant for det konservative folkeparti udtryk for i folkepensionskommissionsbetænkningen af 1961 ved i en særudtalelse at tilkendegive, at jeg ønskede — jeg beder om tilladelse til et kort citat —

„at give min tilslutning til de bestræbelser, der udfoldes for en overbygning af folkepensionen med private pensionsordninger og ved hjælp af de såkaldte indekskontrakter, der i sin tid blev gennemført på det konservative folkepartis initiativ. Sådanne forsikringer bidrager på gavnlig måde til en yderligere forøgelse af den for samfundet nødvendige opsparing.“

Det må efter det anførte stå ganske klart, at det konservative folkeparti er gået aktivt ind for en forbedring af de økonomiske vilkår for den ældre generation, men jeg vil gerne gøre det lige så klart, at mit parti har ønsket at foretage udbygninger på en fornuftig og besindig måde. Det forekommer mig tvivlsomt, om det kan siges om regeringens forslag. Man kunne næsten få det indtryk, at regeringen var ved at få følelsen af, at initiativet på dette område var ved at glide den af hænde, og derfor måtte der hovedkulds ske noget. Arbejdsgiverne og lønmodtagerne var jo langt henne i forhandlingerne om denne sag, da den såkaldte helhedsløsning tog den ud af hænderne på dem.

Uden at være uretfærdig må man vist have lov til at sige, at der ikke kan blive så megen ros til regeringen for tilrettelæggelsen eller mangel på tilrettelæggelse af denne sag, og jeg vil derfor gøre nogle enkelte kritiske

[Asger Jensen.]

bemærkninger herom. Jeg er imidlertid enig med det ærede medlem hr. Hans Rasmussen i, at de ikke skal rettes mod udvalget, som havde en bunden opgave, som det må siges at have løst tilfredsstillende.

Det er vist første gang i folketingets historie, at en regering har bedt folketinget om i løbet af meget kort tid at vedtage en lov af stor rækkevidde og samtidig oplyse, at den er i færd med at nedsætte en kommission til at finde ud af, hvad der egentlig er hensigten med denne lovgivning. Det er imidlertid nu engang regeringen, der tilrettelægger arbejdet her i tinget, og derfor er det også vor hensigt under de givne forhold at forsøge at yde vort bidrag til den mest forsvarlige løsning af problemerne.

For mig at se leverer § 29 i lovforslaget beviset for, at man begynder fra den forkerte ende. Når det er nødvendigt at foreslå, at ydelserne efter denne lov ikke må få konsekvenser for beregningen af folkepensionens grundbeløb, er det ikke svært at se, at det ville have været mere logisk at begynde med at fjerne folkepensionens nedslagsregler.

Nærværende lovforslag tilbyder 66-årige, at de efter at have betalt præmie i mindre end et år kan få udbetalt 600 kr. årlig. Hvis man har anden indtægt ved siden af disse 600 kr., kan efter gældende lov en betydelig del af den blive trukket fra i folkepensionen. Jeg er enig i, at dette ikke bør ske, men jeg kan ikke se, at det er mere retfærdigt at fratrække et beløb i folkepensionen for dem, der det meste af deres liv har indbetalt til en privat pensionsordning.

Det er beklageligt, at vi ikke kender socialministerens forslag til afskaffelse af nedslagsreglerne bortset fra det, vi har kunnet læse os til i aviserne, idet loven om tillægspension på naturlig måde burde tilpasses efter loven om folkepension og ikke omvendt, som § 29 giver udtryk for. Det kunne være interessant at få at vide, hvad der har drevet regeringen til at fremsætte de to lovforslag i den rækkefølge, som tilfældet bliver. Det kan ikke være saglige motiver, da det ville være en stor fordel for folketinget at kende lovforslaget om nedslagsreglerne først. Vi må naturligvis overveje bestemmelsen i § 29 i det udvalg, der formodentlig bliver nedsat, men jeg vil gerne allerede nu sige, at det

vil være mig meget ubehageligt at stemme for denne paragraf vel vidende, at andre borgere fortsat skal tåle et uretfærdigt og urimeligt fradrag i deres folkepension.

Dernæst burde personkredsen efter min mening have været fastlagt fra begyndelsen. Der rejser sig en række spørgsmål, som det er svært at tage stilling til, når man ikke ved, hvem der bliver omfattet af den endelige ordning. Hvis arbejdsmarkedets parter selv havde gennemført en ordning, måtte de selvfølgelig også helt og fuldt selv bestemme, hvorledes den skulle administreres. Men når folketinget skal gennemføre ordningen og man måske må regne med, at den senere skal omfatte hele befolkningen, er det naturligt at spørge, om det påtænkte administrationsapparat er egnet til at varetage en alle omfattende pensionsordning. Eller kan det tænkes, at kommunerne fortsat skal administrere folkepensionen og organisationerne arbejdsmarkedets tillægspension, og skal så eventuelt en ny institution endelig klare tillægspensionen for den øvrige befolkning?

Det er efter mit skøn fornuftigt af tjenestemændene, at de har samtykket i at lade deres problemer vedrørende tillægspension og fuld folkepension komme til behandling i et sagkyndigt udvalg under finansministeriet. Folketinget bør nok afvente resultatet af dette udvalgs arbejde, før vi politisk giver udtryk for vore standpunkter til disse problemer, men det kan nok tilføjes, at problemerne ikke bliver lettere at løse, fordi tjenestemændene i de senere år har følt sig distanceret af andre befolkningsgrupper. Jeg synes dog, at udvalgets arbejde bør fremskyndes så meget, at folketingsudvalget om tillægspensionen kommer til at kende resultatet, inden man bliver færdig med arbejdet. Vi vil også med interesse afvente, hvilke resultater det udvalg eller den kommission, som regeringen agter at nedsætte om tillægspension for hele befolkningen, vil nå frem til. Jeg synes dog, at arbejdet er blevet unødigt vanskeliggjort derved, at udvalget — eller kommissionen — ikke har fået lov til at begynde sit arbejde så betids, at alle muligheder stod åbne. Det vil også interessere, hvilket kommissorium den højtærede arbejdsminister påtænker at give kommissionen. Det må være rimeligt at lade de flest mulige interesser blandt erhvervenes

[Asger Jensen.]

udøvere blive repræsenteret. Man må huske på, at der ikke er tale om, at nogen vil forære noget til nogen; der er tale om, i hvert fald for de flestes vedkommende, at påtage sig en økonomisk byrde, som erhvervslivets mænd på land og i by normalt ikke kan overværte på andre, og de, der har sikret sig gennem private pensionsordninger eller indekskontrakter, vil måske ikke blive så begejstrede for at blive tvangsindlagt til at betale nye forsikringspræmier. Jeg vil også mene, at i den kommission — som det måske bliver — der nedsættes, er det rimeligt at de politiske partier får repræsentation, da det vil blive dér, det egentlige arbejde tilrettelægges; partierne bør have en repræsentant med allerede på dette forberedende stadium.

Det ville selvsagt være det bedste for folketinget, hvis vi straks kunne have gennemført en ordning for hele befolkningen. Det er ikke særlig hensynsfuldt af regeringen at forlange af folketinget en pensionsordning vedtaget for kun halvdelen af befolkningen, men det må erkendes, at der bør en dybtgående undersøgelse til for at få klarlagt, om de selvstændige erhvervsdrivende ønsker en ufravigelig, obligatorisk ordning, eller om man i det mindste ønsker adgang til at holde sig udenfor, dersom man på forhånd har sin alderdomssikring i orden.

Den kritik, der har været rejst vedrørende funktionærernes stilling inden for den foreslåede ordning, har allerede gjort regeringen forhandlingsvillig. Som lønmodtagere er funktionærerne ganske vist principielt med under ordningen, men det er adgangen til dispensation, diskussionen står om. Det fremgår ikke klart af lovforslaget, hvem der kan ansøge om fritagelse, men der må formodentlig være tænkt på arbejdsgiverne i de enkelte tilfælde. Der står i bemærkningerne, at funktionærerne skal høres i sagen, men det skal ikke være afgørende, om der er flertal blandt funktionærerne imod en fritagelse. Funktionærernes repræsentant i det udvalg, der har afgivet betænkning om arbejdsmarkedets tillægspension, kan ikke tiltræde denne formulering. Funktionærerne plejer sædvanligvis at have samme krav på forbedring af deres kår, som andre lønmodtagere

opnår. Det må derfor forekomme betænkeligt, hvis man vil fastslå ved lov, at andre end funktionærerne selv kan tilsidesætte denne regel. Der kan på den anden side forekomme tilfælde, hvor en yderligere pensionering ikke synes hensigtsmæssig, men det er min opfattelse, at i langt de fleste virksomheder, hvor funktionærerne er sikret en rimelig pension, drejer det sig om arbejdsgivere, der har let ved at komme overens med deres funktionærer, simpelt hen fordi de ønsker at give dem gode kår for at sikre sig gode medhjælpere. Det forekommer mig ud fra disse synspunkter at være ubetænkeligt at give funktionærerne større indflydelse på afgørelsen af deres eventuelle fritagelse.

Det er en stor mangel ved lovforslaget, at der ikke er tænkt på familien, hvis faderen falder bort. En forsikring bør først og fremmest tage sigte på de uventede situationer; det foreliggende lovforslag gør det stik modsatte. Dersom forsikringstageren bliver mere end 67 år, hvilket jo nu må være det normale, så kommer han til at nyde godt af forsikringen; men når han ikke at blive 67, er pengene til forsikringspræmien tabt, og den eventuelle enke såvel som mindreårige børn kan skyde en hvid pind efter de bidrag, faderen har måttet betale. Jeg tvivler ikke om, at dette krav om enke- og børnepensionering ikke lader sig sidde overhørig i det lange løb, og jeg har den opfattelse, at vi allerede nu ved lovens tilblivelse bør se at nå frem til denne forbedring.

Når man har været lønmodtager i 3 år og i den tid indbetalt til fonden, så er man berettiget til at fortsætte med forsikringen, og jeg må forstå lovforslaget således, at dersom man ikke som selvstændig ønsker at fortsætte, så er pengene også i dette tilfælde tabt, medmindre man har opnået en fripolice efter 5 års forløb. En ung landmand f. eks., der arbejder som lønmodtager alene for at kvalificere sig til at blive selvstændig, må lade sine indskud blive stående, hvis han af en eller anden grund ikke ønsker at fortsætte forsikringen. Dersom han f. eks. har indbetalt over en 10 års periode, vil hans indskud med renter og renters rente formentlig blive væsentlig over 3.000 kr., og det er jo meget muligt, at han hellere ville bruge pengene til noget andet.

[Asger Jensen.]

Som allerede nævnt har jeg i folkepensionskommissionen givet udtryk for det ønskelige i at få en overbygning over folkepensionen, som er kapitaldannende, idet erhvervslivet står over for så store investeringer, at det er nødvendigt med en større kapitaldannelse. Jeg har derfor ingen kritiske bemærkninger at gøre med hensyn til princippet om en blanding af præmiereservesystemet og fordelingsystemet. Et rent præmiereservesystem ville betinge en kapitalkoncentration, som i givet fald kunne forrykke hele vort realkreditsystem, men en opsparing på ca. 300 mill. kr. om året, som her er foreslået, vil formodentlig også kunne øve en gavnlig indflydelse på kapitalmarkedet.

Administrationen af fondsmidlerne vil selvsagt være genstand for megen opmærksomhed. Da tillægspensionen foreslås holdt uden for det almindelige tilsyn med pensionskasser, er det naturligt, at det af lovforslaget klart fremgår, hvorledes midlerne skal anbringes. Det er herunder rimeligt, at de arbejdsgivere, der har indbetalt til fonden, får nogen mulighed for at låne deraf, og jeg vil i denne forbindelse give udtryk for tilfredshed med, at man ikke foreslår oprettet et nyt låneinstitut med tilhørende administrationsapparat, men lader de bestående pengeinstitutter forestå disse udlån. Så vidt jeg forstår, er det også tanken, at indbetalingerne kan foregå i lokale pengeinstitutter. Jeg håber, at fonden vil blive administreret således, at såvel indbetalingerne i banker og sparekasser som det udlån, der kan finde sted gennem disse, vil komme til at betyde en likviditetslettelse for de lokale pengeinstitutter.

Jeg skal ikke i dag tage nærmere stilling til det repræsentantskab og den bestyrelse, som man tænker sig skal have ansvaret for administrationen af fondsmidlerne. Her er vi ved et af de springende punkter, hvis den endelige ordning skal omfatte hele befolkningen. Man kunne spørge, om det, der her tænkes opbygget, kun skal være af midlertidig karakter, eller om vi skal regne med, at eventuelle nyordninger vil få deres eget administrationsapparat. Det er svært at tage endelig stilling til, hvorledes arbejdsmarkedets tillægspension skal administreres, før man kender svaret på dette spørgs-

mål. Jeg håber, at et udvalgsarbejde vil skabe nogenlunde klarhed på dette punkt.

Der er ikke foreslået en endelig dyrtidsregulering af de satser, der til sin tid vil komme til udbetaling. Med de erfaringer, vi har med hensyn til prisstigninger, kan man jo nok forudse, at det bliver nødvendigt med en eller anden form for regulering i takt med prisniveauet. Den højtærede arbejdsminister sagde i sin fremsættelsestale, at det udvalg, man agter at nedsætte, skulle have til opgave at foreslå en ordning for hele befolkningen, hvorefter der skulle ydes omkring 60 pct. af indtægterne i de såkaldte 15 bedste år. Jeg synes, det ville være tilfredsstillende at få en sådan procent fastlagt, hvor den så end skulle ligge.

Det system, vi hidtil har kendt, har i praksis virket således, at folketinget næsten hvert år har måttet tage de ældres kår op til overvejelse. Når pensionerne således har hvilet på periodiske bevillinger, har de nødvendigvis også haft mere præg af almisser, end de ville få, dersom de blot skulle udregnes efter en forud fastlagt ramme.

Der er imidlertid en væsentlig forskel på den tillægspension, som her foreslås, og den svenske pensionsordning, idet man her, i hvert fald i første omgang, tænker sig, at alle skal have det samme beløb. Hvis det er meningen at tilstræbe en ordning, så alle kan være tilfredse med deres pension, må man naturligvis lave en gradueret skala. Der er, så vidt jeg ved, ingen der tænker på at indføre den samme løn for alt arbejde, og så må man vel også have det således, at de, der har stilet imod en højere levestandard, også har mulighed for at bevare den i deres alderdom. Jeg tror dog, at man skal være forsigtig med ikke at komme til at ende i et system, hvor en tvangsmæssig pensionsordning helt fratager de enkelte borgere lysten til at spare op til deres alderdom. Livsforsikringselskaber, pensionsforsikringer og andre former for forsikringsordninger har ydet et værdifuldt bidrag til den nødvendige opsparing, som samfundet ikke kan undvære. Også for de sparere, der indskyder deres penge i banker og sparekasser eller køber obligationer for dem, har motivet ofte været, at de ønskede at sikre deres alderdom yderligere — opsparing til alderdommen har vel alle dage været det væsentligste motiv til

[Asger Jensen.]

opsparing — og jeg vil finde det uheldigt, dersom denne sunde indstilling blev sløvet, hvis lovgivningsmagten skulle gå så vidt i tvangsmæssige ordninger, at der ikke bliver plads til den enkeltes initiativ på dette område.

Jeg sagde, at der ikke kunne blive så megen ros tilovers for regeringens tilrettelæggelse, og her tænker jeg jo ganske særlig på den tid, der er for folkettinget til at arbejde med sagen. Det ærede medlem hr. Henry Christensen var en del inde på det og stillede et konkret spørgsmål om, hvorvidt vi kunne forvente at få sådanne arbejds-vilkår, at man virkelig kunne gennemarbejde dette forslag. Det må jo være rimeligt, at folkettinget får ordentlig tid mellem første og anden behandling, og at der bliver tid til deputationer udefra, der vil tale med folketingsudvalget. Der må vel ligeledes i sådanne tilfælde være rimelig tid mellem anden og tredje behandling, så der er mulighed for, at der også her kan føres forhandlinger til forskellig side.

Når folkettinget endelig bliver færdig med arbejdet — hvad der jo synes at være meget kort tid til, hvis folkettinget skal blive færdig til den 1. marts — så skal man først til at vælge et repræsentantskab og en bestyrelse til at lede arbejdet, som derefter skal ansætte en direktør, som så igen skal finde lokaler, anskaffe maskineri til det nødvendige bogholderi, og hvad der nu ellers skal anskaffes, og vel ansætte yderligere personale. Der skal udsendes cirkulærer om, hvordan tillægspensionen skal administreres, arbejdsgiverne må vel have besked på, hvordan de skal opkræve pengene, og hvordan det hele i det hele taget skal sættes i værk.

Det er meget svært at se, hvordan det kan lade sig gøre inden den 1. marts, sådan at ordningen virkelig kan træde i kraft til den tid, men det kan den højtærede arbejdsminister måske give os svar på.

Jeg ser også i betænkningen, at der har meldt sig nogle ude fra provinsen, der siger, at de er i stand til at rumme administrationsapparatet. Vi har jo mange gange her i folkettinget, når en bestående institution skulle udbygges, fået fremsat forslag om, at den skulle flyttes væk fra hovedstaden, og så siger man: nej, nu er den så fast for-

ankret, at nu er det ikke muligt at flytte netop denne institution væk fra hovedstaden. Her skal imidlertid bygges en ny administration op, som staten altså i hvert fald har den indflydelse på, at der skal lovgives om forholdet. Her kan der da ikke være nogen argumenter imod, at denne institution kunne placeres i provinsen. Jeg synes, at man bør tage dette med under overvejelserne.

Som det vil fremgå af det, jeg her har sagt, kan der nok findes enkeltheder i forslaget, der set ud fra et konservativt synspunkt er grund til at kritisere og søge forbedret; men jeg vil gerne give tilsagn om, at det konservative folkeparti vil gå positivt ind i et udvalgsarbejde for at opnå den bedst mulige løsning af hele dette store problem.

Helge Larsen: Siden lovforslaget om arbejdsmarkedets tillægspension blev fremsat, har der jo gået en stor debat over landet, og dermed er hele komplekset omkring problemerne ved en udbygning af den sociale tryghed for de ældre aldersklasser på ny draget frem. Det er et problemkompleks, der vedrører spørgsmålet om den sociale tryghed for alle i alderdommen, om finansieringen af denne tryghed, om ordningens tilpasning til samfundets økonomiske bæreevne og om dette sociale problems forhold til mange andre opgaver, som trænger sig på til løsning. Det radikale venstre ønsker at medvirke til at gennemføre en bedre social tryghed for de ældre aldersklasser. Det er efter vor opfattelse en naturlig ting for et moderne samfund med stor produktionsevne og mulighed for fortsat fremgang at sørge for, at de ældre medborgere, der går ud af produktionen, er sikret en tilværelse, der ikke præges af økonomisk og social utryghed.

Det radikale venstre rejste allerede i 1945-1946 kravet om folkepension til alle over 67 år som afløsning for aldersrenten. En halv snes år efter gennemførtes folkepensionen af et så godt som enigt folketing, men det blev ikke dengang den fulde folkepension til alle. Der opretholdtes visse fradrag for indkomster af forskellig art, men nu er vel alle partier principielt enige om, at fuld folkepension skal gennemføres, og forslag herom kan vel ventes inden længe.

[Helge Larsen.]

Og nu har vi altså forslaget om arbejdsmarkedets tillægspension til behandling. Dermed begynder mønsteret til en omfattende social sikring i alderdommen at tage form. For det radikale venstre skulle det færdige mønster bestå af folkepensionen som en grundpension, finansieret af det offentlige, og dertil en tillægspension, hvilende på ugentlige eller månedlige indbetalinger, sådan som det er foreslået, hvad angår arbejdsmarkedets tillægspension, men altså en tillægspension, der omfatter ikke blot lønmodtagere, men også giver adgang for andre — derunder selvstændige erhvervsdrivende — til at være med. Der vil efter mit partis opfattelse ikke være noget i vejen for at gøre dette mønster færdigt lidt efter lidt, og jeg tror endog, at det vil være økonomisk rigtigt at gøre det. Vi må også indpasse disse sociale forbedringer i den almindelige økonomiske politik, så vi ikke ødelægger den samfundsøkonomiske balance. Vi har pligt til at se tingene i sammenhæng, og der må være økonomisk sammenhæng mellem de forskellige beslutninger, vi træffer.

Vi får senere den fulde folkepension til behandling, så jeg skal ikke sige meget om den i dag; blot ønsker jeg at fremhæve som baggrund for vor stillingtagen til folkepensionen, at grundpensionen må hvile på det offentlige og betales over skatterne og folkepensionsbidraget, sådan som det allerede sker med den form for folkepension, vi har i øjeblikket. Denne folkepension må hvile på det gensidigheds- og solidaritetsprincip mellem borgerne, at den, der har den store indkomst, også betaler forholdsvist mest. Det sker gennem den finansieringsform, vi har nu, som må videreføres ved udbygning af folkepensionen. Denne udbygning må ske over en årrække. Det vil ikke være rigtigt at tage en så stor forøgelse af de offentlige udgifter på én gang, men målet, vi vil nå, den fulde folkepension, må lovfæstes, og samtidig skal det fastsættes, i hvilket tempo vi vil nå dette mål.

Og nu arbejdsmarkedets tillægspension. Den øgede sociale tryghed, den vil give lønmodtagerne gennem et tillæg til den almindelige folkepension, betragter det radikale venstre som en overordentlig værdifuld forbedring, og vi medvirker meget

gerne til dens gennemførelse. Finansieringen af tillægspensionen finder vi også principielt rigtig, idet den sker gennem indbetaling fra lønmodtagerne og deres arbejdsgivere til en fond til senere anvendelse til udbetaling af pensioner.

Som bekendt er tillægspensionen et led i helhedsløsningen. Den er, kan man sige, en del af de lønforbedringer, der skal finde sted i helhedsløsningens andet år, og det betyder altså, at en del af denne lønstigning ikke kommer til direkte udbetaling og til forbrug med det samme, men anvendes til sikring af tryghed i alderdommen. Derved bliver denne tillægspension et led i det, der var tilsigtet med helhedsløsningen. Den vil i væsentligt omfang forøge opsparingen til gavn for erhvervslivet, beskæftigelsen, produktionen og byggeriet. Dette gør også, at der ikke er grund til at se med betænkelighed på den i forhold til de mange andre store opgaver, samfundet står over for at løse, opgaver, som netop vil være lettere at løse, når vi får en større kapitaldannelse. Der er altså efter min vurdering ved tillægspensionens udformning taget de fornødne hensyn til den sammenhæng, som jeg før nævnte vi bør tage hensyn til, og den vil give den meget væsentlige forbedring af de sociale forhold, som mit parti er en varm tilhænger af at vi gennemfører.

Det vil være meget store beløb, der opsamles i tillægspensionsfonden, og disse midlers anbringelse bliver derfor af betydelig interesse. De regler for anbringelsen, som indeholdes i lovforslaget, finder jeg fuldt ud tilfredsstillende. De betyder, at midlerne vil blive anbragt ad de sædvanlige kanaler i obligationer, banker, sparekasser og i fast ejendom, og i en vis udstrækning vil der også være adgang til at anbringe dem i aktier. Staten vil intet have at gøre med fondsmidlerne. De vil tjene til en letelse af de almindelige finansieringsvilkår for erhvervslivet og vil dermed netop lægge grunden til en udvidet produktion og til yderligere økonomisk fremgang.

Allerede under debatten i dag har man nævnt de særlige problemer, der knytter sig til funktionærernes og tjenestemændenes forhold i forbindelse med tillægspensionen, og jeg vil også gerne gøre et par bemærkninger herom. Principielt er jo alle funktionærer med under tillægspensionen. Det

[Helge Larsen.]

synes jeg bør understreges, fordi der i offentligheden, i pressen, har været at læse artikler, hvoraf man kunne få den opfattelse, at dette ikke var tilfældet. Principielt er alle funktionærer som lønmodtagere med, men der er i forslaget til tillægspension en dispensationsadgang, der tillader, at visse funktionærgrupper holdes udenfor. Det må vist erkendes, at der kan være funktionærer med en så stor pensionsforsikring, at de måske ikke selv vil være interesserede i tillægspensionen, og at det måske også ville være noget urimeligt at medtage dem, men jeg må mene, at den formulerede dispensationsadgang er alt for omfattende. Den må — og det må vi tage op til behandling i udvalget — indsnævres betydeligt. Jeg er glad for, at den højtærede arbejdsminister i fremsættelsestalen har udtrykt, at en ændring her må undersøges og tilstræbes.

Et særligt problem frembyder naturligvis tjenestemændenes stilling til tillægspensionsordningen. Hele dette problem er jo nu henvist til behandling i et udvalg, der skal finde en løsning herpå. Jeg skal derfor i dag kun sige dette, at det må være klart, at der må ske en tilsvarende forbedring af tjenestemændenes stilling. De må have ret hertil. Hvorledes denne forbedring skal være, ja, det må vi tage stilling til, når det nedsatte udvalg er færdigt med sit arbejde.

I forbindelse med bestemmelsen i tillægspensionsforslaget, hvorefter jo den, der har 3 års anciennitet inden for tillægspensionen, kan gå ud i selvstændigt erhverv og bevare sit medlemskab ved selv at indbetale det fulde bidrag, er der et par spørgsmål, jeg gerne vil stille den højtærede arbejdsminister. Det ene drejer sig om det tilfælde, som vel nok ofte vil forekomme, hvor en kvinde, der har været beskæftiget i erhvervslivet, efter ægteskab ønsker at gå ud af erhvervslivet og måske i nogle år udelukkende er beskæftiget som hustru og husmoder. Der er spørgsmålet da dette, om hun også, i tilfælde af at hun indbetaler det fulde bidrag, vil kunne bevare sin ret til tillægspension.

Det andet spørgsmål drejer sig om den samme situation, som dog, tror jeg, vil kunne komme til at foreligge for andre end just kvinder, der går ud af erhverv. Det kan også komme til at gælde andre, der går over i selvstændigt erhvervsvirksomhed og måske efter nogle år ønsker at gå tilbage som lønmodtagere og komme ind under pensionsordningen. Spørgsmålet er dette: vil den, der har mindst disse 3 års anciennitet, og som enten træder ud i selvstændigt erhverv, eller som på grund af ægteskab i en periode ikke virker som lønmodtager og heller ikke betaler bidrag selv i denne periode — vil vedkommende ved tilbagevenden til arbejdsmarkedet kunne bevare den anciennitet, som han har erhvervet på et tidligere tidspunkt i de yngre år? Jeg ville være meget glad, om den højtærede arbejdsminister kunne give oplysning om disse problemer.

Så ønsker jeg i øvrigt til sidst blot at gøre et par bemærkninger om det, som i dag har været drøftet indgående, nemlig spørgsmålet om at udvide adgangen til tillægspension til at omfatte alle. Det ærede medlem hr. Henry Christensen, hvis positive og saglige kritik jeg fuldt ud anerkender, var inde på dette spørgsmål og gjorde opmærksom på, at der her lå et væsentligt problem. Som jeg allerede tidligere har sagt, er det mit partis ønske, at vi kan udforme tillægspensionen sådan, at den giver adgang til deltagelse for alle. Det skal efter mit partis opfattelse ikke hindre, at vi gennemfører tillægspension for lønmodtagere først, idet jeg mener, vi kan gennemføre ordningen i flere tempi.

I de bemærkninger, som det ærede medlem hr. Henry Christensen fremførte — bemærkninger, som indeholdt meget rigtigt — manglede der et synspunkt, som jeg gerne vil fremføre, og som jeg tror netop gør det nødvendigt, at spørgsmålet grundigt belyses, før vi tager endelig stilling til det. Det er nemlig ikke ganske givet, at enhver selvstændig erhvervsdrivende vil være interesseret i at deltage i tillægspensionen. Jeg tror, det var det ærede medlem hr. Asger

[Helge Larsen.]

Jensen, der nævnte, at den, der har sikret sin alderdom ved tegning af indekskontrakter, måske ikke vil være interesseret i at deltage i tillægspensionsordningen, og for selvstændige erhvervsdrivende vil det vel mange gange stille sig sådan, at de måske ser en større fordel i at anbringe de midler, de måtte have til rådighed, i deres virksomhed for at udbygge den og derigennem sikre sig en kapital, når de engang i de ældre år afhænder deres virksomhed, fremfor at anvende et beløb til tillægspension. Jeg mener, at disse spørgsmål bør nærmere undersøges, før vi tager stilling til lovforslaget.

Der er for mit partis vedkommende ikke tvivl om, at vi principielt ønsker at udbygge tillægspensionsordningen sådan, at der gives adgang for alle til at være med i den, men jeg mener ikke, at spørgsmålet kan klares i dag. Det forudsætter undersøgelser, som vi må afvente, og som den højtærede arbejdsminister har bebudet vil blive foretaget.

Jeg skal med disse bemærkninger anbefale det fremsatte lovforslag til en velvillig og hurtig behandling.

Chr. Madsen: Det lovforslag, vi behandler, angår arbejdsmarkedets tillægspensionsordning, og det er jo ikke for tidligt, at der bliver gennemført pension for arbejdere i handel, håndværk og industri. Man kan ikke fortsat forlange, at disse mennesker skal være afskåret fra at få en ordentlig pension.

I betænkningen nævnes det, at ikke-faglærte arbejdere har en pensionsdækning på 41 pct. af slutlønnen, de faglærte 33 pct. og tjenestemænd i 3. lønklasse en dækning på 76 pct. af slutlønnen. Det er altså pensionisternes stilling i dag, og ved at fremsætte lovforslaget erkender regeringen vel, at folkepensionen er for lav, og at der nu skal ændringer til.

Man kan måske i den anledning sukke lidt over, at man ved tidligere behandlinger af forslag om forhøjelse af folkepensionen ikke fulgte den internationale konvention, der bestemte, at enhver skulle have en folkepension på mindst 40 pct. af en arbejdsindtægt; jeg har gang på gang fremhævet, at man for længst burde have gennemført, hvad konventionen siger herom.

Nu står vi altså over for et lovforslag

om tillægspension, og man må så stille sig det spørgsmål: vil den foreslåede ordning løse opgaven hensigtsmæssigt og rigtigt? Skal det være en begrænset tillægspensionsordning, eller skal den omfatte alle, også nuværende gamle? Skal vi nøjes med at få en tillægspension som anført i lovforslaget, eller skal vi straks gå ind for en ordning efter svensk mønster med en pension på $\frac{2}{3}$ af de 15 bedste års gennemsnitsarbejdsindtægt med loft for de højeste pensioner sammen med en ordning omfattende invalide-, enke- og børnepension? Det er, hvad arbejdsministeren ønsker og tilstræber, siger han i sin fremsættelsestale. Den svenske ordning sikrer pensionsret; den er værdifast, og den udgår til alle med indtægtsprøvning for en meget lille del af befolkningen.

Når nu arbejdsmarkedets parter har tilstillet folketinget et forslag om tillægspension, må man vel gå ud fra, at de er indstillet på, at forslaget gennemgår ændringer, og det må man i særdeleshed regne med, når man fremsætter et forslag, der er, hvad jeg vil kalde meget forsigtigt udformet. Det har efter min mening aldrig været fagbevægelsens eller lønarbejdernes mening, at når der skulle gennemføres ændringer, ville ordningen blive mere forvirrende end den nuværende. Målet har altid været en pensionsordning, der kunne sidestilles med tjenestemændenes.

Socialministeren skrev i en betænkning om folkepension i 1955 — altså den nuværende højtærede socialminister, hr. Bundvad — at folkepensionen skulle gores værdifast og stå i totredjedelsforhold til befolkningens gennemsnitsindtægt. Det var socialdemokraternes krav i det pågældende kommissionsarbejde, så kravene har altså i flere år gået ud på en pensionsordning, der som grundprincip skabte en vis lighed, en slags samfundspension på en antagelig højde, uanset om livsløbet formede sig ved arbejde inden for industri, erhverv og håndværk eller som tjenestemand eller med fast ansættelse med pensionsret. Et sådant grundlag er vort principielle standpunkt, og hvad der derudover skal sikres af pension, må efter vor mening blive den enkeltes private sag, noget, der hverken vedrører stat eller kommune. Ved at gennemføre noget i den retning, en samfundspensionsordning, ville man også kunne undgå al den administra-

[Chr. Madsen.]

tion, som det nuværende lovforslag indeholder.

Nu forsøges det altså at gennemføre en tillægspensionsordning, der oven på folkepensionen giver en forhøjet samlet pension, og det er bebudet i dagspressen, at vi om nogle dage vil blive stillet over for et regeringsforslag om fuld folkepension uanset indtægt. Det vil sige, at en meget lille del af den ca. halve million pensionister, vi har her i landet, skal have fuld folkepension sammen med en pension, der i forvejen ligger ret højt, medens den overvejende del, ca. 85 pct., kun får folkepension og til 1965 tillægspensionens begyndelsessats at leve af. Hertil kommer, at når der skal ydes fuld folkepension til alle, må der også gennemføres en ordning for tjenestemændene. De har i og for sig lige så stor ret til fuld folkepension som andre; de har jo også betalt deres bidrag hertil.

Vi får altså folkepension plus tillægspension til industriens og erhvervenes arbejdere, den bliver den laveste pension; private pensionister får fuld folkepension til privat pension, og tjenestemændene skal nok sikre sig en ordning, sådan at de også kommer op i nærheden af fuld folkepension. Det vil altså sige, at fremtidens pensionister fortsat vil være delt: lønarbejderne fra industri og landbrug vil antagelig fortsat andrage de 85 pct., de private pensionister vil antagelig fortsat andrage de 15 pct., og som en tredje gruppe vil der være tjenestemændene og deres ordninger. Det er egentlig de gamle privilegerede samfundsgrupper, der bevares. Jeg ved udmærket, at grupperne har deres overenskomster; de har selv fremskaffet resultaterne, og intet skal fratages dem, men lovgivningsmagten har nu mulighed for at løfte andre op på pensionen, så alle kan komme ind under en pensionsordning, uden at nogen skal miste pensionsfordele, og der er vel ingen, som alvorligt tror på, at f. eks. arbejdsmanden og smeden, fordi deres livsløb omfatter disse vigtige fag- og samfundsgrupper, ikke vil forlange samme pensionsret som andre.

Den tillægspension, der skal udbetales de første år, begynder som bekendt ved 600 kr. årlig. Det er et meget lille beløb. Dertil kommer, at beløbet ikke reguleres sammen med folkepensionen, der har en

utilstrækkelig pristalsregulering, således at en pensionist risikerer ret hurtigt, at den samlede pension forringes. Selv om love kan ændres, er der ingen grund til, at man ved det foreliggende lovforslag begår oplagte fejltagelser ved ikke at sikre pensionens værdifasthed, sådan at den står i et bestemt forhold til arbejdsindtægten.

Der er også i lovforslaget nogen usikkerhed med hensyn til, hvem der omfattes af ordningen. Ordningen skal så vidt muligt omfatte hele det danske arbejdsmarked, står der. Videre skal arbejdsministeren ifølge lovforslaget forhandle til mange sider. Funktionærgrupperne er der ikke taget stilling til, i hvert fald ikke de funktionærgrupper, der har mere eller mindre gode pensionsordninger, spørgsmålet er ikke afklaret. Hele spørgsmålet om tjenestemændene og ligestillede er ikke behandlet i lovforslaget.

Jeg tillader mig derfor at stille det spørgsmål: kunne alle disse problemer ikke egentlig ordnes ved at udforme lovforslaget på et højere niveau, noget lignende som den svenske ordning? Selv om denne ordning har sine fejl, er den betydelig bedre end det forslag, vi behandler. Den svenske ordning giver en forhøjelse af tillægspensionen, således at den sammen med folkepensionen samlet giver en pension, hvorefter det meget let vil være muligt at få andre pensionsordninger ind under den. Der vil endvidere opnås dette, at folkepensionsbidraget på $1\frac{3}{4}$ pct. kan bortfalde, og at en lov om fuld folkepension til alle vil være overflødig; og hvis danske arbejdsgivere som de svenske indbetaler hele beløbet til tillægspensionsordningen, kunne man undgå meget af lovforslagets administration. Tjenestemændenes pensionsordning kunne indarbejdes i tillægspensionsordningen, og de eventuelt bestående pensionsfunds kunne overgå til tillægspensionsfonden, og det vil da også være praktisk for staten. I stedet for at udbetale pensionstillægget over det løbende driftsregnskab kunne beløbene indbetales til tillægspensionsfonden og være fri for driftsregnskabs udgifter.

Der er en meget stor skavank ved lovforslaget — andre ærede ordførere har været inde på det — og det er spørgsmålet om invalide-, børne- og enkepension. Disse pensioner er ikke med i det lovforslag, vi behandler, selv om den højtærede arbejds-

[Chr. Madsen.]

ministers målsætning er den svenske ordning, hvor man har invalide-, børne- og enkepension indarbejdet. Jeg ved godt, at den højtærede socialminister har fremsat en udtalelse om, at der skal gennemføres en speciel invalideordning, men så bliver det et spørgsmål: vil man derudover have en speciel børnepensionslovgivning og en speciel enkepensionslovgivning? Var det ikke rimeligt, at man allerede på nuværende tidspunkt tog stilling til, at invalide-, børne- og enkepensionen skulle med ind i tillægspensionsordningen, eller på anden måde forberedte det sådan, at det lå klart for alle, at disse pensioner skulle ind under tillægspensionsordningen i løbet af ganske kort tid?

Det må vi kunne diskutere under udvalgets arbejde. Jeg er klar over, at tiden er kort, men det nytter jo ikke, når man har et ønske og udtrykker det ønske, når man har en målsætning, at man så ved at lave andre love, andre bestemmelser gør det vanskeligt for folketinget at styre efter den målsætning, der er anlagt.

Til lovforslaget er knyttet en meget vigtig bestemmelse om fondsdannelsen. Pengene indbetales af arbejdsgivere og arbejdere og indgår i fonden, der efter et præmie- og fordelingsystem skal udbetale pensioner og opsparede midler, der igen over bankerne kan anbringes i obligationer, værdipapirer og kan udlånes til de arbejdsgivere, der indbetaler til fonden. Fondens skal ledes af et repræsentantskab og være en selvejende institution.

Der er mange, der stiller sig det spørgsmål: hvorfor kan tillægspensionen eller forhøjelsen af gældende pensioner ikke alene foregå over skatterne? På en måde ville det nok være det mest enkle at gennemføre en lov, der gik ud på, at alle skulle have samfundspension eller folkepension, og at alle udgifter hertil skulle betales over skatterne.

I stedet for dette ønsker man en fondsdannelse; en sådan ordning fremmer jo opsparingen. Store summer kan opsamles; de kan investeres i industri og erhverv, kommende udvidelser af produktionsapparatet kan finansieres ved hjælp af fondsmidler betalt af arbejdsgivere og arbejdere. I betænkningen nævnes det, at sådanne fondsdannelser vil være til stor værdi for arbej-

derne og samfundet, men fondsdannelsen har vel også andre hensigter. Det er vel meningen, at fonden, der vil være på 3,2 milliarder kr. efter 10 års forløb, skal kunne påvirke det private pengemarked i gunstig retning. En lav rente, udlån til boligbyggeriet og muligheder for kontrol med investering må efter vor mening også være fondens og fondsbestyrelsens opgave. Vi mener, at fondsdannelser kan være nyttige i et samfund, selv når pengene indbetales uden om skatterne med det største beløb af arbejdsgiverne, og vi vil som sagt forsøge på at få arbejdsgiverne til at betale alle udgifterne til tillægspensionsordningen ligesom de svenske arbejdsgivere. På den måde opnås en anden indtægtsfordeling, og vi mener endvidere, at stigningstakten i fondens midler bør øges.

Vi er naturligvis klar over, at fondsstyrelsen og lovens målsætning for dens virksomhed vil få den største betydning. Der må til eksempel være muligheder for, at nogle af fondens midler anbringes i billige udlån til boligbyggeriet, og at fondsstyrelsen skal kunne dirigere investering. Det kan ikke være ligegyldigt, om fondsmidlerne anbringes i plasticfabrikker, hvis vi i forvejen har nok af dem, og det kan heller ikke være ligegyldigt, om fondsmidlerne anbringes i benzinstationer og varehuse, hvis der også er nok på det område. Vi har altså den opfattelse, at man bør forsøge at ændre prioritetsordenen for fondsmidlernes anbringelse, som er nævnt i § 21.

Der står endvidere i lovforslaget, at fondsmidlerne skal forvaltes således, at de bliver til størst mulig gavn for tillægspensionsordningen. Størst mulig gavn, ja, lovforslagets mening er vel, at for at være til størst mulig gavn for medlemmerne af tillægspensionsordningen skal fondens midler anbringes til højest mulig rente; men det vil vi nu stille et spørgsmålstejn ved, for vi tror ikke på, at det er afgjort, at medlemmerne af tillægspensionsordningen alle vil have det ønske, at uanset hvordan man anbringer pengene, så skal man have pengene anbragt til højest mulig rente. Der er sikkert mange af medlemmerne, der er tilknyttet tillægspensionsordningen, der vil sige, at nogle af disse mange fondsmidler skulle anbringes i billigt boligbyggeri til lav rente uden kurstab. Det vil i hvert fald

[Chr. Madsen.]

gavne medlemmerne af tillægspensionsordningen ved lavere husleje og mere byggeri. Ved at anbringe fondsmidlerne eller nogle heraf på denne måde vil man også til en vis grad angribe det private pengemarkeds lånepolitik og bruge opsparingen til fornuftige formål.

Bestemmelsen om ordningens finansiering eller forsikringstekniske beregninger og den aktuarmæssige godkendelse efter § 13 skal vel forstås på den måde, at tillægspensionen ikke må være en konkurrent til de private forsikringsselskaber. Det er vel også en af årsagerne til, at tillægspensionen kun skal ydes med 600 kr. det første år. Vi har fra vor side intet som helst imod at forme loven sådan, at ordningen bliver en virkelig konkurrent til de private forsikringsselskaber, ja, vi mener, at det må være fondsdannelsens formål. De aktuarmæssige beregninger, forsikringsselskaberne foretager, bygger vel på, at der skal oprettholdes visse store indtægter, som efter vor mening uden skade kan nedbringes. Vi har endvidere den opfattelse, at der må være betydelig forskel på, hvorledes fondsmidler af den størrelsesorden, som fondens midler kommer op på, kan anbringes, så det er nogenlunde fordelagtigt, og der må kunne laves andre aktuarmæssige beregninger, når man kommer op på så store beløb, end med de beløb, de private forsikringsselskaber anbringer efter deres regnskaber i dag.

Det er fortalt mig i diskussioner med svenske arbejdere, at de private forsikringsselskaber i Sverige er meget utilfredse med den svenske ATP-ordning, og en af årsagerne til, at de er meget utilfredse med den svenske fondsdannelse, er jo simpelt hen, at fondsdannelsen derovre yder bedre forsikringsmæssige beregninger end det, som man kan se at dette lovforslag går ud på.

Vi har altså den opfattelse, at tillægspensionsordningens fondsdannelse skal kunne konkurrere med de private selskaber, og derfor overrasker det mig også noget at se i Ekstrabladet for den 4. januar noget af det samme, som ærede medlemmer har været inde på i dag, at hvis en 20-årig indbetaler en præmie på 5 kr. 40 øre til et forsikringsselskab, vil hans pension i løbet af det samme åremål, som er nævnt i lovforslaget, blive omkring 6.000-7.000 kr. i

stedet for lovforslagets 2.400 kr. Hvis disse aktuarmæssige beregninger er rigtige, mener jeg, der er noget galt ved det foreliggende lovforslag, og jeg mener også, der er noget galt med det, jeg antydede før, at de aktuarmæssige beregninger, man har fra forsikringsselskaberne, ikke kan række, når man skal sammenligne med fonden og fondens midler.

Jeg vil her gøre opmærksom på, at ifølge det skitseforslag, vi stillede i folkepen-sionskommissionen, og som det er beregnet i ministeriet, kan der med indbetaling af 10 øre fra arbejderne og 20 øre pr. time fra arbejdsgiverne udbetales 1.200 kr. årlig et år efter lovens vedtagelse — og til alle pensionister, også nuværende gamle — og efter 5 års forløb ville fonden indeholde 2,8 milliarder kr. Det er også en beregning, der tyder på, at de aktuarmæssige beregninger i betænkningen, som loven er formet efter, kan laves på en anden måde.

Vi er altså meget betænkelige ved, at forsikringsselskaberne tilsyneladende har lagt det faste bånd på det foreliggende lovforslag ved, at beregningerne, som det står i § 13, skal godkendes af forsikringsselskaberne. Vi er altså ikke helt tilfredse med tillægspensionens størrelse, og vi mener, der er større muligheder, end der ligger i lovforslaget. Vi har sagt, at millionerne, der indgår, kan give en større tillægspension, så den allerede i første omgang sammen med folkepensionen giver en pension, der kommer op på højde med de lavere tjenestemandspensioner.

Ud fra disse betragtninger vil vi gå ind i udvalgsarbejdet og håber på, selv om der er kort tid til lovforslagets behandling, at der er mulighed for at få forbedret tillægspensionsordningen.

Iver Poulsen: Det eneste lyspunkt, som mit parti kan se i det foreliggende lovforslag, er, at regeringspartierne og LO nu har accepteret, at den økonomiske sikring i alderdommen bør opnås gennem en forsikringsmæssig ordning hvilende i sig selv, sådan som de uafhængige hele tiden har ønsket det. Vi kan altså støtte forslaget princip, og vi ville have haft stor interesse for forslaget, hvis det havde omfattet hele befolkningen og ikke blot en enkelt befolkningsgruppe. Men det er jo karakteristisk

[Iver Poulsen.]

for dette forslag om arbejdsmarkedets tillægspension, at det ligesom sit ophav, den såkaldte helhedsløsning, er klassebestemt og dikteret regeringen af arbejdsmarkedets parter, endog til et bestemt tidspunkt.

Navnlig fagforeningslederne viser forslaget stor interesse, bl. a. fordi det jo er meningen, at der skal oparbejdes en betydelig fond, i løbet af 20 år beregnet til 20 milliarder kr., og hvis anbringelse og administration fagforeningslederne har medindflydelse på. Denne interesse har LOs sekretær, hr. Thomas Nielsen, givet udtryk for på tobaksarbejdernes kongres i Odense i september måned sidste år, hvor han ifølge dagbladet Aktuelt's referat den 9. september udtalte noget i retning af, at han fandt det særdeles rimeligt, at den kapital, der opspares ved tillægspensionsordningen, bliver administreret gennem fagforeningerne. Der ligger interessen.

Jeg er nu slet ikke så sikker på, at der blandt de menige lønmodtagere er så stor og udelt tilfredshed med at få pålagt en tvangspension, som de yngre og unge lønmodtagere — tilnærmelsesvis i hvert fald — kan sikre sig gennem en privat, frivillig forsikring, hvis disse mennesker selv ønsker at sikre deres alderdom økonomisk bedre, end den allerede er sikret gennem den almindelige folkepension.

I øvrigt forekommer det os helt besynderligt, at der tales så meget om frihed her i landet, og jo højere der tales, desto mere beskæres befolkningens frihed, og desto mere tvang pålægges der befolkningen. Man vil ikke give befolkningen frihed til at spare op, men da opsparing og kapitaldannelse er nødvendig, pålægges befolkningen tvangsopsparing af den ene eller den anden slags. Hvorfor al den tvang? Man skulle dog ellers synes, at en naturlig følge af den betydelige, almindelige velstandsstigning, som industrialiseringen har medført, måtte være, at den enkelte borger klarede flere opgaver selv, i stedet for at offentlige tvangsstøtteforanstaltninger skal vokse i takt med velstandsstigningen. Det forekommer da at være noget bagvendt, og det er ikke stor tillid at vise den arbejdsduelige danske befolkning, at den enkelte ikke selv må skaffe sig den tryghed, som vedkommende ønsker og finder rimelig,

men skal presses ind under den dikterede kollektive tryghed.

Lovforslaget er — som det også er blevet nævnt af foregående ordførere — præget af hastværk, hvilket har umuliggjort de grundige og omfattende undersøgelser af hele pensionsspørgsmålet omhandlende en ligelig pension til alle her i landet, som man med rimelighed havde kunnet vente af det lovforslag, der er fremsat her.

Man kan godt se af lovforslaget, at det har voldt ministeren stort besvær at afgrænse personkredsen, og det er der ikke noget at sige til, for den personkreds, lovforslaget opererer med, er en så broget forsamling — som i øvrigt vil skifte sammensætning — at man må forudse en så besværlig administration, at den sandsynligvis vil overstige det muliges grænser, hvis det hele da skal komme til at virke forsvarligt. At det skal komme til at virke forsvarligt inden den 1. marts, har jeg — ligesom andre ordførere — min store tvivl om.

Hvorfor skal kun en del lønmodtagere sikres et lovfæstet tillæg til folkepensionen? Udgør de en vigtigere bestanddel af den danske befolkning end andre befolkningsgrupper, eller er deres økonomiske og sociale tryghed ringere end andres? Absolut ikke. Hvis man undersøger størrelsen af de forskellige befolkningsgruppers skattepligtige indkomst, ser man, at lønmodtagerne ikke er dem, der er dårligst stillet eller socialt mest udsat. Det er ikke lykkedes mig at få fat på en senere opgørelse over de skattepligtige indkomster end opgørelsen fra 1960, men de forskydninger, der måtte være sket siden, vil næppe have forrykket forholdet til ugunst for lønmodtagerne. Denne opgørelse viser, at selvstændige landbrugeres indtægt ligger væsentlig lavere end lønmodtagernes, og for husmændenes vedkommende ligger indtægten endog meget lavere, så forslaget kan ikke hente nogen begrundelse i disse økonomiske forhold.

Der findes også erhvervsgrupper, herunder arbejdsgivere, hvis indtægt ligger under lønmodtagernes, f. eks. vognmændene, og disse kan få vanskeligt nok ved at vælte deres bidrag over på forbrugerne, ikke mindst som følge af den konkurrence, de er udsat for fra det offentlige side.

[Iver Poulsen.]

Derfor er det såre forståeligt, at landbrugerne og en mængde andre selvstændige næringsdrivende, der har haft lavere indkomster og dermed dårligere muligheder for selvpensionering end lønmodtagerne, finder det helt urimeligt, at de kun skal have den almindelige folkepension, mens de bedre stillede lønmodtagere både skal have folkepension og en lovfæstet tillægspension som en særforanstaltning.

Der er ingen, der hverken kan eller vil forhindre arbejdsmarkedets parter i — som et led i en lønoverenskomst og selvfølgelig under hensyn til produktionens bæreevne — at lave en pensionsordning for lønmodtagerne på arbejdsmarkedet. Tværtimod. Men når lovgivningsmagten skal blandes ind i arbejdsmarkedets løn- og pensionsforhold, må det netop være lovgivningsmagtens opgave og pligt at se til, at der bliver lighed de forskellige befolkningsgrupper imellem.

Tillægspensionens beregnede økonomiske balance er sikkert holdbar i dag, men der er et par faktorer, om hvis fremtidige betydning jeg gerne vil høre den højtærede ministers mening. Det er for det første forskydninger i erhvervsstrukturen og for det andet pensionernes justering i forhold til reallønssstigning og en eventuel fremtidig inflation.

Hvis lovforslaget regner med en nogenlunde uændret erhvervsstruktur, vil fremtiden sikkert vise, at den økonomiske balance i forslaget næppe kan holde. For der er vel en endog meget stor sandsynlighed for — eller måske endda vished for — at et betydeligt antal selvstændige, mindre landbrugere i de kommende 20 år vil gå over i lønmodtagernes rækker, og meget tyder på, at et stadigt stigende antal gifte kvinder i de kommende år vil tage arbejde uden for hjemmet som lønmodtagere, og det bliver netop mennesker i aldersgruppen fra 35-45 år og opefter, som særlig vil belaste systemets økonomi som følge af, at de ældre årgange favoriseres igennem proportionalitetsreglen. Forudser ministeren her en væsentlig stigning i præmierne eller en nedsettelse i pensionerne, eller hvordan skal dette spørgsmål ordnes, hvis det opstår? Det kunne jeg godt tænke mig at det gjorde.

Det samme spørgsmål rejser sig med hensyn til justering af pensionerne i forhold til en reallønssstigning og en eventuel fortsat inflation. Hvis fondens midler og de udbetalte pensioners købekraft forringes igennem inflation, hvordan skal den sag så ordnes? Er det en tanke eller måske en bagtanke, at så skal samfundet træde til med tilskud?

Lovforslaget anbefales bl. a. med, at det vil betyde en øget opsparing. Ja vel, men for det første kan en tilsvarende opsparing meget let foretages ad privat vej, og for det andet vil arbejdsgiverbidraget suge kapital fra den private opsparing og investering i produktionsapparatet. Vi kunne for nogen tid siden læse i avisen om en røst fra svensk industri, som netop omtalte denne fare for den svenske industris opsparing og private investering.

Lovforslaget vil skabe en privilegeret stand, de pensionsberettigede lønmodtagere, mens den øvrige del af befolkningen må nøjes med en række løfter om, at deres pensionsforhold vil blive taget op i en hurtigt arbejdende komité, som skal finde frem til en ordning, som man ikke kan få tilstrækkelige oplysninger om hvordan bliver. Derfor vil forslagets gennemførelse gøre det endnu vanskeligere at få en ensartet ordning for alle, en sådan ordning, som de uafhængige altid har ønsket, en ensartet ordning for alle her i samfundet, for en én gang opnået, privilegeret stilling er sædvanligvis ikke noget, man opgiver sådan lige på én gang og frivilligt.

Ministeren siger, at ordningen skal tjene som en løftestang for efterfølgende ordninger for den øvrige befolkning; men vi får som sagt ikke noget at vide om, hvordan disse kommende ordninger skal udformes og opbygges; det eneste, vi i dag med sikkerhed ved, er, at de bliver anderledes end denne ordning, og at loven skal tjene som en løftestang til at rejse nye lovfæstede økonomiske skillelinjer i den danske befolkning, og det vil de uafhængige ikke være med til.

Erik A. Jensen: Når jeg har ønsket at tage del i debatten under behandlingen af lovforslaget om arbejdsmarkedets tillægspension, er det så absolut uden at være uenig med mit partis ærede ordfører. Jeg er så fuldt og helt enig i de betragtninger, som er

[Erik A. Jensen.]

gjort her i dag om det sociale sigte, som lovforslaget har.

Når jeg alligevel har begæret ordet, er det ganske simpelt, fordi jeg føler, at der mangler noget enten i form af et andet, medfølgende lovforslag eller blot som et par bemærkninger i fremsættelsestalen. Jeg tænker her på spørgsmålet om tjenestemænd og funktionærer. Selv om jeg ved, at tjenestemændenes organisationer har indvilliget i, at deres forhold kommer til behandling i en særlig kommission, vil jeg gerne have lov til at fremlægge mine synspunkter derom her ved lovforslagets første behandling.

Jeg tror, det ville have tjent en hensigt, dersom man, som sagt enten ved et medfølgende lovforslag eller ved et par bemærkninger, havde givet tjenestemændene og andre, som gennem den ene eller den anden aftale er sikret pension, sikkerhed for, at det ved det foreliggende lovforslag om tillægspension til alle lønmodtagere ikke er hensigten at forringe de aftaler, som består med statens og kommunernes lønmodtagere og disses organisationer.

Forholdet er jo det, at medens man i 1946 efter den dengang givne lønningslov regnede med, at tjenestemændene gennem de såkaldte tjenestemandsgoder oppebar ca. 20 pct. goder, som ganske simpelt skulle udgøre forskellen mellem pengelønnen på det private arbejdsmarked og lønnen i offentlig tjeneste, så opgøres disse goder i tjenestemandskredse til i dag at udgøre 5-6 pct., uden at denne nedgang i sikkerheden er blevet kompenseret over pengelønnen. Det er klart, at noget sådant må give anledning til overvejelser om, hvorvidt man ved at gennemføre lov om tillægspension til arbejdsmarkedets parter bringer forstyrrelse og ligefrem devaluering ind i aftalerne mellem stat og kommuner og disses tjenestemænd.

Tjenestemændene er jo ikke ukendt med at måtte tage, hvad man byder dem. Jeg skal her blot nævne en sådan ting som da man gik over til at give også tjenestemænd folkepension med mindstebeløbet. Her gjorde man det, at man for tjenestemænd, som blev pensioneret efter den gamle 1946-lov, ganske simpelt trak det beløb, som folkepensionen udgjorde, ud af tjenestemandens stats- eller kommunepension. Herved fik han

altså ikke folkepension; han følte sig ganske simpelt snydt, han fandt, at han skulle betale uden at have nogen rettigheder.

På denne baggrund er det da helt forståeligt, at forskellige tjenestemandblade nu ved nytårstid i deres ledende artikler har nedfældet bemærkninger, som netop skal tjene det formål at rette en advarende pegefinger imod regering og folketing som en opfordring om nu ved det foreliggende lovforslag ikke at forringe tjenestemændenes status.

Et af de blade, som bedst har ramt problemet, synes jeg er Dansk Postforbunds medlemsblad Posthornet, som i nytårsnummeret bringer en ledende artikel under titlen „En brydningstid“. Herfra vil jeg gerne med den højtærede formands tilladelse bringe et citat. Man skriver efter at have omtalt året 1963 følgende:

„Men det nye år vil ikke alene bringe valg. Efter alle solemærker at dømme vil det endvidere bringe os skelsættende begivenheder på det socialpolitiske område. Vi tænker på de aktuelle planer vedrørende tillægspension og fuld folkepension til alle, der er fyldt 67 år.

Der er her tale om trykghedsgoder, hvis værdi tjenestemændene bedre end de fleste kender rækkevidden af, og vi under af hjertet vore medborgere den trykghed i alderdommen, som de planlagte sociale fremstød er udtryk for. Men det må på den anden side set være os tilladt at pege på, at der her er tale om en begyndende udvikling, som i sin videre konsekvens bl. a. må fremkalde en ændring i den hidtidige vurdering af tjenestemandstillingen, hvis såkaldte privilegier også på andre områder bliver stadig sværere at få øje på.

Selv om årsskiftet traditionelt indbyder til forudsigelser, føler vi for vor part ingen trang til at optræde som spåmænd vedrørende tjenestemændenes stilling efter en eventuel gennemførelse af de påtænkte folke- og tillægspensionsordninger. Et er imidlertid hævet over al tvivl. Ved indgangen til det nye år befinder tjenestemændene sig i en brydningstid med problemer forude af en størrelsesorden, der meget vel kan blive af afgørende betydning for tjenestemandsbegrebets fortsatte beståen.

[Erik A. Jensen.]

I øvrigt bør det siges ligeud også ved denne lejlighed, at en forringelse af den pensionsmæssige stilling, som tjenestemændene hidtil har haft i forholdet til den øvrige befolkning, er en devaluering af et så væsentligt tjenestemandsgode, at det helt enkelt må indebære, at tjenestemændenes lønmæssige status tages op til revision, en revision, der vel at mærke intet har at gøre med det lønmæssige tilgodehavende, som tjenestemændene allerede har i henhold til de i lønningens loven fastsatte regler for reallønfremskridt.

Bedre tror jeg ikke nogen er i stand til at pege netop på det væsentlige, netop på det, der er mange tjenestemænds angst: at skulle få forringede lønvilkår ved, at andre lønmodtagere opnår tryghed i alderdommen. Jeg er helt sikker på, at alle, som er sikret pension og dermed tryghed i alderdommen, vil ønske alle lønmodtagere til lykke med fremskridtet; men der er vel ikke noget at sige til, at de samme mennesker er bange for at blive glemt. Derfor tror jeg, at det vil tjene et godt formål, om der fra det høje ting netop under behandlingen af det foreliggende lovforslag kunne blive givet sikkerhed til alle tjenestemænd, som er et lige så vigtigt led i vort lands hele produktion, for, at man ikke har til hensigt at forringe deres status. Et sådant tilsagn ville sikkert kunne gyde olie på vandene, og det er da også et formål.

Skræppenborg-Nielsen: Folketingets forretningsorden giver jo heldigvis også menige medlemmer ret til at tage ordet, når det passer dem, og det er jeg glad for — jeg kan som sædvanlig ikke nære mig.

Den såkaldte helhedsløsning har som bekendt medført, at det lovforslag, vi nu behandler, er blevet en folketings sag. Det kan der, hvis man har lyst dertil, siges meget om; der kan siges meget for, der kan siges meget imod, som man nu synes bedst. Jeg skal imidlertid helt afstå herfra, da loven om tillægspensionen jo i realiteten er

vedtaget og tillægspensionsordningen skal træde i kraft fra den 1. marts 1964 at regne.

Så vidt jeg kan se, er selve begrebet tillægspension bl. a. et udtryk for, at den nuværende folkepension har været for lav. Det er vi nogle stykker der har påpeget længe uden dog at møde synderlig forståelse herfor her i tinget. Mit parti kan naturligvis ikke have noget imod, at der ydes tillæg til gældende folkepension f. eks. i form af en tillægspensionsordning som den foreliggende, når nu regeringen vil have det således, og det vil regeringen jo altså. Men vi er bare ikke sikker på, at en tillægspensionsordning som den foreliggende er den rigtige måde at gøre det på — af mange forskellige grunde.

Nu vel, jeg ved udmærket, at det er svært at spå om fremtiden. Kanhænde at en tillægspensionsordning som den, vi nu behandler, på længere sigt kan blive grundlaget for noget bedre og mere retfærdigt. Men vi må ikke glemme, at det modsatte også kan blive tilfældet. Det modsatte kan blive fastlåsning af en ordning, der én gang indført er uhyre svær at komme af med igen, selv om den viser sig at være ikke alene meget kostbar, men også utilstrækkelig. Udviklingen går som bekendt stærkt i vore dage.

Naturligvis, jeg drømmer ikke om at stemme imod det forslag til lov om tillægspension, vi nu behandler. Alligevel er jeg betænkelig ved det. Jeg er bl. a. meget betænkelig ved den kolossale administration, der uvægerlig vil følge, når forslaget om føje tid bliver lov. Nu vel, den højtærede arbejdsminister vil sikkert, efter at han i dag fra forskellig side har hørt om ængstelsen for den store administration — det har den højtærede arbejdsminister jo hørt adskillige gange i eftermiddagens løb — give udtryk for, at denne administration fortrinsvis vil kunne ordnes ved hulkort og andre moderne kontormaskiner, så det slet ikke bliver så galt, som præsterne heroppefra prædiker. Lad mig sige hertil, at efter min opfattelse er det få, meget få, moderne kontormaskiner, der sparer ar-

[Skræppenborg-Nielsen.]

bejdskraft. Nogle af dem giver endog mere arbejde eller omplacerer arbejdet eller overflytter arbejdet fra ét kontor til et andet, og det bliver administrationen som bekendt ikke meget billigere af. Vi har mere end nok af administration her i landet. Vi burde tværtom som her at forøge den i stort omfang prøve på at nedskære den, selv om det altid er svært at nedskære en administration, der bare én gang har set dagens lys — og det gælder naturligvis også for tillægspensionslovforslagets vedkommende. Prøv at tænke over det: nu skal der oprettes et tillægspensionsinstitut med direktør, med repræsentantskab, med bestyrelse og med en flok af kontorfunktionærer og en flok af dyre, meget dyre, maskiner af forskellig art; der skal registreres ikke mindre end ca. 1.100.000 lønmodtagere; der skal registreres ikke mindre end ca. 100.000 arbejdsgivere foreløbig; der skal inden 1. marts 1964, så vidt jeg har forstået den betænkning, vi har fået uddelt her i folketinget, udsendes halvanden million tredelte brevkort til lønmodtagerne; der skal føres kontrol med alle indbetalinger; der skal føres kontrol med og registreres flytning af lønmodtagere fra én arbejdsgiver til en anden o. s. v. o. s. v. Det bliver en mægtig administration.

I stedet for en tillægspension som den foreslåede — og jeg har tidligere her i det høje folketing givet udtryk for netop det, jeg nu vil sige — burde man gøre noget andet. Når vi nu endelig er kommet så langt — i hvert fald før det valg, der kommer — at alle synes at være enige om, at den nuværende folkepension er for lav, hvad den jo også er, hvad er så spørgsmålet? Hvad bør man da gøre? Ja, jeg ved godt, at det er spildte ord på Ballelars, for tillægspensionen får vi altså, og derfor skal jeg gøre det så kort som muligt.

Efter min og mit partis mening dette: for det første se at blive enig om en rimelig pensionsstørrelse, finansieret over skatterne — og produktionen for min skyld gerne — som giver alle ældre medborgere, alle invaliderne og alle enkerne et virkeligt grundlag at eksistere på, et grundlag, hvorved de pågældende er i stand til at betale hver sit, som man plejer at sige her i landet. I stedet for at fjerne de meget store skel, der

findes her i landet for så vidt angår pensioner, prøver man nu på at skabe nye. Det er efter min opfattelse helt forkert.

Vi har en sygekassegrænse. Den bruges til at afgøre, hvorvidt man kan være ubemidlet, nydende medlem af en statsanerkendt sygekasse eller man skal være bemidlet, nydende medlem af en statsanerkendt sygekasse eller fortsættelseskasse. Denne sygekassegrænse er beregnet af det statistiske departement over, hvad faglærte arbejdere her i landet tjener gennemsnitligt pr. år under fuld beskæftigelse. Jeg mener, at man udmærket kunne sætte udgangspunktet for en retfærdig pension i relation til denne sygekassegrænse. Målet — jeg siger udtrykkeligt målet, for jeg ved godt, det ikke kan gennemføres på én gang, og den højere tillægspension, som har været omtalt her i dag, kan heller ikke gennemføres på én gang — målet for en pension efter denne sygekassegrænse bør være $\frac{2}{3}$ af denne grænses beløb.

Det forudsætter, at vi afskaffer alle tjenestemandspensioner for alle nyansatte tjenestemænds vedkommende, naturligvis med behørig erstatning til tjenestemændene, fordi den pensionsret, de i øjeblikket har, er en del af deres løn.

Der har været talt meget om fondsdannelser i dag. Det er muligt, at disse fondsdannelser er nødvendige. Jeg ved det ikke. Jeg har ikke fuldt overblik over situationen. Vi kan nu engang ikke være med på alting. Hvis man imidlertid mener, at en sådan fondsdannelse er nødvendig, kan den også skabes ved at indføre en pensionsordning som den, jeg her har givet udtryk for: $\frac{2}{3}$ af sygekassegrænsen som mål, finansieret over skatterne og for min skyld som allerede sagt gerne over produktionen.

Nu gennemfører man det jo ikke, men jeg lagde med stor interesse mærke til, at det ærede medlem hr. Hans Rasmussen i sit indlæg sagde, at det også var hans opfattelse, at man skulle have ens pension — så vidt jeg har forstået det ærede medlem. Hvis vi engang kan nå dertil, er det også godt og rigtigt.

Som sagt, jeg er bange for tillægspensionen. Jeg er utryg over for den. Jeg er først og fremmest utryg over for den fantastiske administration, som ingen moderne kontor-maskiner kan tage væk. Nu får vi så se; om

[Skræppenborg-Nielsen.]

der kan ske nogle forbedringer af lovfor-
slaget mellem første og anden behand-
ling. Som allerede sagt gentagne gange i
dag er tiden knap. Folketinget skal som så
ofte før på hastværksarbejde.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen): Selv
om der er kommet forskellige kritiske be-
mærkninger frem under debatten — be-
mærkninger, som jeg naturligvis havde
ventet — er jeg alligevel glad for den meget
positive indstilling, som adskillige af de
ærede ordførere har givet udtryk for her.

Før jeg går over til at omtale den række
af principielle problemer, som har været
rejst under debatten, vil jeg gerne svare på
et par spørgsmål, som er stillet af det ærede
medlem hr. Helge Larsen. Det ærede med-
lem spurgte først, om f. eks. en kvinde, der
går ud af erhvervslivet, kan blive stående
i ordningen og altså fortsætte medlemskabet
som husmoder. Som forslaget er formet, er
der ikke denne mulighed. Derimod kan en
kvinde, der har været beskæftiget 3, 4, 5,
10 år eller mere i erhvervslivet, er gået ud
deraf og forblevet i hjemmet i en vis år-
række, ved tilbagevenden til erhvervslivet
få nyt medlemskab med bevarelse af sin
tidligere anciennitet.

Herudover vil jeg gerne knytte nogle be-
mærkninger til en hel del af de centrale
spørgsmål, der har været fremme i debatten.
Først og fremmest har man været inde på
lovgivningsmagtens stilling i denne sag.
Man har peget på, om det overhovedet var
rimeligt, da det var en ordning for lønmod-
tagere, at lovgivningsmagten kom ind i
billedet. Det ærede medlem hr. Iver Poul-
sen var også inde på det og spurgte, hvorfor
man ikke har overladt det til arbejdsmar-
kedets parter selv at finde frem til en ord-
ning. Hele sagens udvikling peger efter min
opfattelse klart mod erkendelsen af, at det
kunne ikke undgås, at lovgivningsmagten
måtte påtage sig denne opgave.

Jeg behøver i denne forbindelse kun at
minde om, at spørgsmålet om en tillægs-
pensionsordning som led i de kollektive
aftaler blev rejst allerede under overens-
komstforhandlingerne i foråret 1961, hvor
det på grund af spørgsmålets omfattende
og komplicerede karakter ikke var muligt
at afslutte forhandlingerne. Der var imid-

lertid allerede på daværende tidspunkt —
det vil jeg gerne understrege — en positiv
indstilling i hovedorganisationerne til dette
spørgsmål. Det gav anledning til nedsæt-
telse af efterlønsudvalget med repræsen-
tanter for hovedorganisationerne, og efter
at dette udvalg havde afgivet sin rede-
gørelse i sommeren 1962, rejstes spørgsmå-
let på ny under overenskomstforhandlin-
gerne i vinteren 1962-63.

Som alle ved, var der ikke mulighed for
at tilvejebringe en aftale på arbejdsmarke-
det om en tillægspensionsordning som et
led i overenskomsternes fornyelse.

Det var på baggrund af denne udvikling,
at spørgsmålet blev inddraget i helheds-
løsningen. For regeringen har følgende
været helt afgørende: en erkendelse af
problemet's betydning og de vanskelig-
heder, der var konstateret på arbejdsmar-
kedet ved at finde frem til en løsning, samt
et ønske om, at den personkreds, der skulle
omfattes af ordningen, blev videre, end det
ville have været tilfældet efter en aftale
mellem de to hovedorganisationer. For-
handlingerne herom resulterede som be-
kendt i overenskomstlovens § 5, der dan-
ner grundlag for det lovforslag, vi i dag
behandler. Jeg vil gerne føje til, at hoved-
organisationerne, der har været repræsen-
teret i dette udvalg, har givet principiel
tilslutning til lovforslaget, men det er ikke
blot, som man har fremhævet, en såkaldt
LO-ordning, der er tale om; mange tusinde
lønmodtagere uden for LO, f. eks. Fælles-
rådet for danske Tjenestemand- og Funk-
tionærorganisationer og Fællesrepræsen-
tationen for Danske Arbejdsleder- og tekniske
Funktionærforeninger, har givet tilslutning
til principperne. Der foreligger ganske vist
en enkelt mindretalsudtalelse, som jeg skal
komme tilbage til, men derudover har man
givet tilslutning til denne betydelig bredere
løsning.

Flere ærede ordførere — det gælder de
ærede medlemmer hr. Henry Christensen
og hr. Asger Jensen — var inde på, at ord-
ningen efter deres opfattelse vil betyde, at
der skabes et skel mellem de forskellige
befolkningsgrupper. Jeg synes, at det ærede
medlem hr. Hans Rasmussen har mere ret,
når han siger, at der i højere grad er tale
om, at den foreslåede ordning udjævner
skel i befolkningen, som nu findes, idet

[Arbejdsministeren.]

der jo er ganske betydelige lønmodtagergrupper, der som en del af de vilkår, de virker og arbejder under, har en eller anden form for pensionsordning, hvorimod andre hundredtusinder af lønmodtagere ikke er stillet på samme måde.

Man har under debatten i dag især kritiseret, at de selvstændige erhvervsdrivende ikke er med i lovforslaget. Som jeg nævnte det i min fremsættelsestale den 12. december, er der meget store problemer forbundet med at udvide ordningen til at omfatte også de selvstændige. Jeg kan ikke se andet, end at såfremt man skulle medtage de selvstændige erhvervsdrivende på samme måde som arbejdere og funktionærer, måtte dette nødvendigvis bygge på obligatorisk medlemskab, uanset at de selvstændige ifølge sagens natur ikke ville kunne opnå lønmodtagerens fordele ved arbejdsgiverbidraget, men selv måtte betale hele bidraget. Såfremt man nemlig ikke stillede krav om obligatorisk medlemskab, måtte man på grund af de særlig gunstige regler for ældre lønmodtagere navnlig i ordningens første år forudse en stærk tilgang af medlemmer i de højere aldersklasser, og det er helt givet, at det økonomisk simpelt hen ville slå bunden ud af den ordning, men ønsker etableret.

I forbindelse med tanken om et sådant obligatorisk medlemskab må det heller ikke glemmes, at bidragene til de selvstændige, der skal betales af de forsikrede selv, på grund af den i forhold til lønmodtagerne afvigende aldersfordeling må forhøjes med et ikke så ringe beløb, for at der kan ydes pension af tilsvarende størrelse som til lønmodtagere.

Jeg vil gerne i denne forbindelse tilføje, at en ordning som f. eks. den norske med frivillig adgang for selvstændige erhvervsdrivende til at være med, men uden adgang til at opnå de begunstigelser, jeg har nævnt, ville have en meget begrænset værdi for den pågældende gruppe her i landet, idet mange har opnået eller vil kunne opnå samme eller bedre dækning gennem tegning af almindelig livrente eller indekskontrakt. Selv om den ordning, der er truffet i Norge, og som er meget lig den danske, altså åbner mulighed for, at selvstændige erhvervsdrivende kan tilsluttes, har det åbenbart ikke

været særlig attraktivt, idet efter de oplysninger, der foreligger for mig, kun et par hundrede stykker har tilsluttet sig ordningen. Så vidt jeg kan forstå, synes der også blandt medlemmer af oppositionen at være nogle, der deler de synspunkter, jeg her har udtrykt. Jeg tænker bl. a. på det ærede medlem hr. Poul Møller, der i sin kronik i Berlingske Tidende den 6. januar i år selv fremhæver, at der ikke kan vindes meget for de selvstændige ved at gå ind i ordningen.

Hvad jeg her har sagt om disse ting, må imidlertid ikke betragtes som en afvisning af tanken om at lade de selvstændige få adgang til at komme med i tillægspensionsordningen; jeg har blot villet fremhæve, at problemet ikke er så enkelt, som mange tror. De selvstændiges problemer blev af forskellige grunde ikke behandlet i tillægspensionsudvalget af 1963; det var med rette, fordi de ikke falder ind under den kreds af problemer, som udvalget efter sit kommissorium skulle arbejde med.

Regeringen er af den opfattelse, at spørgsmålet om de selvstændiges stilling bør gøres til genstand for en videregående undersøgelse i det udvalg, jeg i min fremsættelsestale bebudede nedsat, og som vil blive nedsat i meget nær fremtid med den opgave at undersøge, hvorledes folkepensionen og arbejdsmarkedets tillægspension vil kunne indpasses i en ordning, der omfatter hele befolkningen på den måde, at en almindelig, værdisikret tillægspension som en overbygning på folkepensionen sikrer befolkningen en yderligere tryghed i alderdommen. Vi er altså meget positivt indstillet over for dette spørgsmål.

Der er i debatten indgået en kritik af, at lovforslaget ikke tager hensyn til ældre medborgere, der på grund af alder ikke kan optages i tillægspensionsordningen. Det ligger i den foreslåede ordnings natur, at den ikke kan omfatte personer, der allerede har passeret pensionsalderen; men det er ikke ensbetydende med, at denne store gruppe medborgere er blevet glemt i denne sammenhæng. I det forslag til fuld folkepension, regeringen agter at fremsætte, vil indgå forslag om tillæg til folkepension, invalidepension og enkepension for sådanne pensionister, som alene har indtægt i form af en sådan pension eller måske en meget

[Arbejdsministeren.]

begrænset indtægt derudover. Det har været fremhævet også under debatten her i dag af forskellige af de ærede ordførere, at lovforslaget egentlig burde ændres således, at også enkeres og børnenes interesser blev tilgodeset. Jeg forstår udmærket, at dette ønske er fremført. Spørgsmålet har imidlertid været indgående drøftet mellem arbejdsmarkedets parter i tillægspensionsudvalget, og selv om alle var enige i det ønskelige i en ordning, der går ud over den rene alderspension, har man i udvalget ment, at det med den økonomiske ramme, som det har været muligt at opnå enighed om, måtte være naturligt i første omgang alene at yde alderspension. Jeg vil gerne i denne forbindelse pege på, at en ydelse af enkepension på f. eks. $\frac{2}{3}$ af mandens pension ville medføre en reduktion af de pensionsbeløb, som findes i lovforslaget, med omkring 30 pct. Jeg har ment at burde tiltræde det standpunkt, som hovedorganisationerne og andre organisationer på arbejdsmarkedet er nået frem til, men jeg vil dog gerne tilføje, at der jo intet er til hinder for, at ordningen senere kan udvides med f. eks. enkepension.

Jeg vil i øvrigt her gerne pege på, at der, som jeg allerede har nævnt det, i forbindelse med gennemførelsen af den fulde folkepension vil ske forbedringer i loven om enkepension af tilsvarende størrelse som for folkepensionisterne. Lad mig også tilføje, at når der i den norske ordning er indført enkepension, må dette ses i sammenhæng med, at man ikke i Norge har en egentlig enkepensionslovgivning, som svarer til den, vi har her i landet.

Tjenestemændenes problemer har været stærkt fremme i den offentlige debat, i dagspressen, og det er naturligt, at disse problemer også er draget frem under diskussionen her i folketinget i dag. Jeg tror, det er almindelig bekendt, at spørgsmålet om at tilpasse såvel den fulde folkepension som en tillægspension til tjenestemandspensionen rummer meget betydelige tekniske vanskeligheder, ikke mindst efter at man for alvor har taget spørgsmålet op om at yde fuld folkepension til tjenestemændene. Spørgsmålet om tjenestemændenes stilling er, som det fremgår dels af kommissionens betænkning, dels af det foreliggende lov-

forslag og dels af min fremsættelsestale, blevet behandlet meget grundigt. Man har givet udtryk for den opfattelse, at tjenestemændene ikke på forhånd kan anses for udelukket fra deltagelse i tillægspensionsordningen. Jeg sagde allerede i min fremsættelsestale, at regeringen er enig i dette principielle standpunkt, men jeg gav ligeledes udtryk for, at regeringen var enig med tillægspensionsudvalget, når dette ikke fandt uden videre at kunne medtage tjenestemændene i ordningen og foreslog, at dette spørgsmål måtte finde sin afgørelse i forbindelse med de allerede iværksatte overvejelser i det udvalg, som finansministeren har nedsat til at overveje og nærmere belyse de problemer, gennemførelsen af en almindelig folkepension vil rejse for stats-tjenestemændene og andre tjenestemænd. Jeg er stadig af den opfattelse, at det er den rigtige vej at gå, og det er også mig bekendt, at tjenestemandorganisationerne er indforstået med, at sagen behandles på denne måde.

Det ærede medlem hr. Erik A. Jensen kom også ind på spørgsmålet, idet han meget stærkt understregede, at tjenestemændenes stilling ikke måtte forringes, bl. a. fordi deres pension jo er en del af de vilkår, de arbejder under. Jeg mener, det er et ganske tilsvarende synspunkt, som regeringen og som jeg i min fremsættelsestale har givet udtryk for. Vi er helt enige i, at gennemførelsen af en tillægspensionsordning ikke må medføre, at tjenestemændenes stilling reduceres, hverken økonomisk eller socialt, så der bliver tale om en økonomisk eller social deklassering af tjenestemændene af den grund.

Jeg er derimod ikke helt enig i det synspunkt, som blev fremført, at det ville være naturligt allerede nu at få en afklaring af disse problemer. Jeg tror, at hverken tjenestemændene eller tjenestemændenes repræsentanter ville være enige heri, men at de derimod vil vente og se, på hvilken måde den fulde folkepension gennemføres, på hvilken måde tillægspensionsordningen gennemføres, og så tage spørgsmålet op til realitetsforhandlinger, forhandlinger, som i øvrigt er påbegyndt i det af finansministeren nedsatte udvalg.

Der er også rejst en hel del spørgsmål omkring funktionærernes stilling. Det ærede medlem hr. Henry Christensen sagde under

[Arbejdsministeren.]

debatten, at regeringen burde have sin stilling klar. Jeg mener, at det også tidligere er kommet til udtryk, at der ikke er nogen tvivl om, hvordan regeringens stilling er i dette spørgsmål. Det har været anført, at funktionærerne ved den dispensationsbestemmelse, som findes i loven, i realiteten skulle være holdt uden for ordningen. Denne kritik, som er kommet frem både her i dag og i dagspressen, står jo i forbindelse med den funktionærmindretalsudtalelse, som er afgivet i tillægspensionsudvalget. Deri hedder det, at såfremt den foreslåede dispensationsbestemmelse gennemføres, vil det i praksis betyde, at visse funktionærgrupper kan undtages fra tillægspensionen, idet i hvert fald et overvejende antal af disse organisationers medlemmer både i Fællesrådet og Fællesrepræsentationen i forvejen har pensionsordninger, der som helhed er af mindst samme værdi som tillægspensionsordningen.

Jeg vil heroverfor gentage, hvad jeg allerede tidligere har sagt — det er i øvrigt også kommet frem her tidligere i dag — at alle funktionærer principielt og automatisk omfattes af lovforslaget. Jeg er ligeledes overbevist om, at det med den foreslåede bestemmelse i dette lovforslag og de kriterier, der i bemærkningerne er opridset for dens anvendelse, ville blive meget vanskeligt at få dispensation fra deltagelse i ordningen. Frygten for, at et overvejende antal af funktionærer, der i forvejen er omfattet af en eller anden form for pensionsordning, skulle blive undtaget fra tillægspensionsordningen, tror jeg derfor nok er noget overdrevet.

Det ærede medlem hr. Asger Jensen rejste spørgsmålet om, hvem der skal søge dispensation. Det vil afhænge lidt af, hvordan pensionsordningen er bygget op. Det kan dels være arbejdsgiveren i den pågældende virksomhed, efter at begge parter er hørt, som der står, men der kan også være tale om en pensionskasse, hvor pensionskassens ledelse skal spørges.

Jeg vil gerne sige videre vedrørende dette spørgsmål — altså på samme måde, som jeg sagde det i min fremsættelsestale — at jeg er rede til, helt parat til at arbejde videre med denne bestemmelse i det udvalg, der nu skal nedsættes med henblik på at finde

frem til et ændringsforslag, som vi allerede er i færd med at overveje i ministeriet, og som sikrer, at alle funktionærer kommer med i alle de tilfælde, hvor det er rimeligt med en yderligere pensionssikring, og jeg tror, det vil være muligt at finde frem til en sådan ordning, som de interesserede organisationer vil kunne acceptere.

Der har været fremført forskellige betæneligheder i forbindelse med placeringen af fondsmidler; man har givet udtryk for den opfattelse fra enkelte sider, at der kunne blive tale om, at parterne fik for stor indflydelse på kapitalmarkedet. Jeg anser lovforslagets bestemmelse om henlæggelse af administrationen af fonden til bestyrelsen af arbejdsmarkedets tillægspension og dermed til arbejdsmarkedets parter for både naturlig og logisk, når ordningen, som det er foreslået, finansielt skal hvile i sig selv gennem bidrag fra arbejdsmarkedets parter, nemlig i form af indbetalinger fra lønmodtagerne og deres arbejdsgivere. Hertil kommer imidlertid, at den frygt, som kritikken giver udtryk for, næppe er begrundet, idet fondsmidlerne, skønt de naturligvis er betydelige, alligevel er relativt små.

Jeg vil gerne oplyse i denne sammenhæng — det fremgår af tillægspensionsudvalgets betænkning — at det samlede årlige bidrag kun andrager et beløb svarende til 1 pct. af den samlede obligationsmasse her i landet og små 10 pct. af den årlige stigning i obligationsmassen, som vi har kendt den gennem de senere år. På længere sigt må det endvidere erindres, at der via § 14 er åbnet adgang til at forhøje pensionerne, i det omfang ordningen opnår et overskud, der ikke er forsikringsmæssigt nødvendigt.

Jeg synes yderligere, der er grund til at fremhæve, at reglerne om placeringen af midlerne ikke tilsigter at give parterne adgang til at drive aktiv erhvervspolitik; placeringen skal ske udelukkende i selve pensionsfondens interesse, og jeg kan her henviser til, at reglerne i vid udstrækning er i overensstemmelse med § 14 i lov om tilsyn med pensionskasser.

Endelig vil jeg anføre, at erfaringerne fra Sverige — hvor fondsdannelsen i øvrigt er af væsentligt større dimensioner, end hvad der nogen sinde kan blive tale om her i landet på det foreliggende grundlag — viser, at man dér ved midlernes placering har benyt-

[Arbejdsministeren.]

tet de almindelige finansieringskanaler, og dette har betydet, at fonden har kunnet glide helt friktionsløst ind på kapitalmarkedet. Frygten for, at fondsdannelsen i Sverige — og der var en sådan frygt derovre — skulle medføre nedgang i den private opsparing, er heller ikke bekræftet af de hidtil gjorte erfaringer, og denne frygt synes i dag at være helt forsvundet.

Det ærede medlem hr. Henry Christensen rejste spørgsmålet om en regulering, og det ærede medlem hr. Iver Poulsen var inde på forskellige ting, som kunne hænde ud i fremtiden: spørgsmålene om forskydninger i erhvervsstrukturen her i landet og det stadig stigende antal af gifte kvinder, som går ind på arbejdsmarkedet. Jeg ved, at man i udvalget har drøftet disse ting og vel også i den udstrækning, der overhovedet er mulighed for det, taget hensyn dertil ved de beregninger, der er foretaget. Men hvad selve problemet om en pristalsregulering af tillægspensionerne angår — det har jo været kritiseret, at en sådan regulering mangler — er det rigtigt, at forslaget ikke indeholder en bestemmelse om en automatisk pristalsregulering.

Jeg er klar over det, og jeg ville også for mit eget vedkommende have foretrukket, om det havde været muligt at få gennemført en sådan automatisk regulering af pensionerne; der har imidlertid været enighed mellem parterne om ikke på nuværende tidspunkt at søge tilvejebragt en egentlig pristalsregulering. I stedet foreslås jo en meget smidig adgang til regulering af pensionerne „hen ad vejen“, som man ser det formuleret i § 14, stk. 2, og i stk. 3, som jeg lige har omtalt.

Så er der spørgsmålet om administrationen, på hvilken måde den skal bygges op. Kan det lade sig gøre? Har vi tid nok til at gennemføre denne ordning? Jeg er helt enig i, at dette er meget centrale, meget væsentlige problemer.

Jeg vil gerne sige om forslaget administrative bestemmelser, herunder bestemmelserne om, hvornår ordningen skal træde i kraft: det er blevet kritiseret, at folketingets behandling skal forceres frem, således at ordningen kan træde i kraft den 1. marts, og at der ikke er tilstrækkelig tid til at få etableret det nødvendige appa-

rat, så at ordningen på forsvarlig måde kan fungere fra denne dato.

Hvad angår det sidste spørgsmål, er det ikke nødvendigvis så forfærdelig meget, som behøver at være helt færdigudbygget, for at ordningen kan få virkning fra den 1. marts 1964. Det er selvsagt klart, at denne termin, som allerede tillægspensionsudvalget pegede på, ikke giver mulighed for en fuldstændig opbygning af administrationsapparatet inden denne dato, men det er heller ikke nødvendigt — i alle tilfælde ikke efter tillægspensionsudvalgets opfattelse — og jeg er tilbøjelig til at tro, at det har ret i dette synspunkt.

Det afgørende er nemlig, at der skal tilbageholdes i og svares arbejdsgiverbidrag af den løn, der indtjenes fra 1. marts 1964. Der må derfor naturligvis inden denne dato foreligge klare retningslinjer for, hvem der er omfattet af ordningen, og hvad de pågældende skal foretage sig. Derimod er der ikke noget i vejen for, at arbejdsgivernes indbetalinger til ordningen — det har man været langt inde på under drøftelserne i tillægspensionsudvalget — kan vente flere måneder. Jeg vil i øvrigt gøre opmærksom på, at dette er forudsat i bemærkningerne til forslaget § 12, idet man har regnet med, at indbetalingerne normalt bør ske for tre eller fire måneder ad gangen, og i dette tidsrum skulle administrationen kunne bygges op.

Man har også spurgt: hvad så med dette dyre og omstændelige administrationsapparat, som på denne måde bygges op? Får det nogen betydning? Er det ikke helt meningsløst, når forholdet er det, at vi kan risikere om forholdsvis kort tid at komme ind i en bredere ordning? Det forekommer mig ganske klart, at et sådant administrationsapparat for et mere begrænset felt tværtimod vil kunne danne et udmærket udgangspunkt for etableringen af den bredere ordning, som har været diskuteret, og som må komme, idet de indvundne erfaringer vil kunne komme til nytte, ligesom den registrering af 1,1 million lønmodtagere, der omfattes af arbejdsmarkedets tillægspension, til den tid vil være tilvejebragt og således ikke belaste den egentlige iværksættelse af en bredere ordning.

Hvad endelig angår bekymringerne for, at folketinget ikke skulle få tilstrækkelig

[Arbejdsministeren.]

tid til at behandle dette for hele samfundet så vigtige spørgsmål, vil jeg gerne give udtryk for min fulde forståelse af, at lovforslaget bør være genstand både for en grundig og en saglig behandling. Jeg anerkender også blankt, at tiden er knap, men jeg har naturligvis måttet tage hensyn til den tidsfaktor, der indgik i overenskomstloven i overensstemmelse med den tidligere folketingsvedtagelse, som foreligger. Men selv om tiden er knap, håber jeg naturligvis alligevel på, at det skulle være muligt at klare disse problemer, og jeg vil gerne fra min side give tilsagn om, at jeg vil bidrage i den udstrækning, det overhovedet er muligt, til, at vi kan få forslaget sagligt og grundigt behandlet forhåbentlig inden den tidsfrist, som er forudsat.

Hans Rasmussen: Det er jo ikke første gang, folketinget er stillet over for et lovforslag af en omfattende karakter, som folketinget inden for en meget kort tid har skullet gøre færdigt. Vi husker de mange økonomiske love, vi har haft til behandling. Vi husker den støtte, som landbruget har fået: da var der ikke noget i vejen for, at folketinget kunne arbejde hurtigt og også holde de fornødne møder i de udvalg, som var nødvendige for at komme igennem stoffet og kulegrave det. Nu har det også truffet sig så heldigt, at kommissionsbetænkningen har ligget på folketingets bord en god tid før jul, således at de, der er særlig interesseret og nu kommer ind i arbejdet, har haft mulighed for at blive klar over problemernes rækkevidde, hvad da også fremgår af ordførernes taler her i dag. Jeg kan derfor ikke se, at det er noget uoverkommeligt, vi her går i gang med, navnlig da — hvilket jeg også understregede i mit første indlæg — det er en station på vejen til at få en endnu bedre værdisikret samfundspension til alle i det danske samfund.

Jeg synes heller ikke, der er nogen anledning til under behandlingen af dette lovforslag at grave grøfter. Tilsyneladende ser det ud til, at der blæser en mild vind fra de 4 store partier efter deres ordførertaler her ved forslaget første behandling, og det er for mig afgørende. Det er de 4 store partier i denne sal, der har været bærende

i dansk lovgivning i mange år, og efter et valg er der heller ingen tvivl om, selv om konstellationen bliver forrykket til den ene eller den anden side, at de sikkert bliver bærekraften i dansk lovgivning fremefter.

Selv om det måske kunne være rigtigt at gøre nogle antegninger til enkelte betragtninger, vil jeg, når det ligger sådan, blot sige til det ærede medlem hr. Henry Christensens udtalelse om, at dette lovforslag kunne skabe en slags skel mellem befolkningsgrupperne, hvilket også andre har været inde på, at jeg synes, at når man her starter med tillægspension, som alene vedrører arbejdsmarkedets parter, og staten ikke skal bidrage til omkostningerne, er det simpelt hen en produktionsfremmende foranstaltning. Det er måske en foranstaltning, som skal komme til at gå videre, således at vi inden for et åremål er i stand til at give fuld folkepension til alle og dernæst også fuld tillægspension til alle, men det er nu engang produktionen, det vedrører, og det er arbejdet, der skal bestride alle omkostningerne, og derfor synes jeg, det er rimeligt, at man her begynder med lønmodtagerne, med funktionærerne, der direkte er tilknyttet det danske arbejdsmarked, og således bliver i stand til at kunne bygge vor sociale lovgivning ud.

Vi er vel i stand til i udvalget at kunne tale om mange af tingene. Det er vel nok vanskeligt at knytte en pristalsregulering til denne ordning, men det er rigtigt, som den højtærede arbejdsminister har været inde på, at der er ingen, der forbyder, hvis vi får inflatoriske tilstande også fremefter, at man tager hele spørgsmålet op til behandling og eventuelt gennemfører en stigning i tillægspensionen. Vi ved heller ikke helt rigtigt, om de bidrag, der kommer ind, ikke er i stand til at dække, så den side af sagen skal vi i hvert fald også tage med i vore betragtninger.

Jeg vil gerne anholde en bemærkning, som det ærede medlem hr. Asger Jensen fremkom med. Han nævnte, at arbejdsgiverne og LO-forhandlerne var så langt fremme i overenskomstforhandlingerne i 1961, at de faktisk nok kunne have gjort arbejdet færdigt, men regeringen tog stoffet ud af hænderne på dem. Det er ikke rigtigt, for vi havde opgivet, arbejdsgiverne ville ikke være med, og Arbejdsgiverforeningen

[Hans Rasmussen.]

gik i princippet ind på, at vi skulle prøve at løse spørgsmålet på en anden måde; men da arbejdsgiverne mærkede, at det kom til at koste dem nogle penge, så var det jo først, de sprang fra. Men i princippet var de skam enige om, at der ikke var noget i vejen for, at lovgivning kunne klare begreberne, og der var ingen tvivl om, at det lå helt i luften, og at spørgsmålet ville blive klaret først for arbejdsmarkedets vedkommende. Navnlige efter at Sverige politisk havde gennemført tillægspension og Norge derefter ad faglig vej havde gennemført den, ville man også have det gennemført her i landet; vi skulle altså blot plukke frugten.

Der var en af det ærede medlem hr. Asger Jensens bemærkninger, der forbavtede mig. Så vidt jeg forstod, udtalte det ærede medlem, at funktionærerne ikke skulle have nogen større indflydelse på dispensationerne, for funktionærerne var tilgodeset af deres arbejdsgivere, de havde pension o. lign. Jeg ved ikke, om jeg har forstået det ærede medlem rigtigt? (*Asger Jensen*: Nej!). Det er kun glædeligt, så er vi enige om, at funktionærerne skal have en afgørende indflydelse på dispensationerne; så skulle der ikke være noget, der skiller os ad.

Jeg forstår ikke det ærede medlems betænkelighed ved at stemme for § 29; det er dog en bestemmelse, der viser vej til at sikre alle i vort samfund en ligelig pension. Vi kan jo ikke få det hele på én gang; sådan har det nu engang aldrig været i et samfund.

Jeg er helt enig med det ærede medlem hr. Helge Larsen om, at vi skal bedømme de sociale fremskridt efter både vor produktionsmæssige og vor økonomiske evne. Vi står nu i den situation, at vi har økonomisk evne til at gennemføre en tillægspension og bruge den som en produktionsfremmende foranstaltning, et bidrag til, at vi kan komme videre.

Det forbavtede mig at se de mange ordførere, socialistisk folkeparti havde. Jeg var ikke enig i deres oplæg; men nu får vi jo

lejlighed til i udvalget at kigge nærmere på det. Jeg synes, det ærede medlem hr. Skråpenborg-Nielsen er blevet så overforsigtig igen. Jeg ved ikke, om det er, fordi han er placeret i højre side af salen og således er blevet påvirket, for han var meget betænkelig ved, at vi nu skulle gå i gang med en administration. Ja, vi er vel nødt til at tage den fornødne administration for at kunne gennemføre det rigtige, og selv om også forsigtighed er en borgmesterdyd, kan man dog gå for vidt med den. Det har været et almindeligt krav fra lønmodtagerne, fra fagforbundene og medlemmerne, at vi skulle søge gennemført en tillægspension. Det er altså helt i overensstemmelse med de synspunkter, som vi fra socialdemokratiets side har fremført. Jeg tror heller ikke, det er så let at klare tingene, som det ærede medlem her gav udtryk for, og jeg tror ikke, at det ærede medlem har mulighederne for at tale på tjenestemændenes vegne, for jeg er ikke sikker på, at tjenestemændene uden videre vil afskaffe deres pensioner, selv om de kunne modtage et eller andet kompensationsbeløb. Det er et spørgsmål, der er lagt op til forhandling, og vi må først vide, hvad tjenestemændenes organisationer og deres ledelse mener herom.

Endelig fik vi jo så en tale af de uafhængiges ordfører, det ærede medlem hr. Iver Poulsen, som nu fuldstændig afslørede, at han ikke kender ordet solidaritet i den danske ordbog. Det ærede medlem mente ikke, at lønmodtagerne havde nogen hjælp behov. Det har nu engang været sådan for lønmodtagerne i tidens løb, at man stadig har hjulpet hinanden inden for arbejdernes organisationer, og efterhånden som vi har fået politisk styrke, mener vi heller ikke andet; vi mener, at vi alle i samfundet skal hjælpe hinanden; det er en sådan solidaritetshandling, vi her er ved at føre ud i livet.

Det er rigtigt, at der er frihed til opsparing, men der er ikke altid frihed til at opnå den fornødne fortjeneste til at opnå den opsparing, som vi gerne vil være med til.

[Hans Rasmussen.]

Der er adskillige lønmodtagere i dette land, bl. a. inden for de ufaglærte, som kun har fra hånden og i munden, og det er bl. a. dem, der skal hjælpes i den situation, vi står i.

Ja, jeg vil gerne med disse bemærkninger endnu en gang understrege, at jeg tror, at som situationen ligger her i folketinget mellem de bærende kræfter, er der også mulighed for at komme igennem med dette lovforslag.

Henry Christensen: Det kan vel næppe undre — sådan som lovforslagets baggrund er, og sådan som lovforslaget jo i det hele taget er lagt frem — at det er spørgsmålet om personkredsen, der tilsyneladende må volde de største vanskeligheder og også har gjort det under den debat, der her har fundet sted. Den højtærede arbejdsminister siger jo, at når man fandt det nødvendigt at fremsætte dette lovforslag, skyldtes det dels de vanskeligheder, der var med pensionsordningen, dels med problemet om personkredsen. Det har den højtærede minister jo ret i. Men den højtærede minister tilføjer, at han hellere ville udtrykke det på den måde, at loven jo udjævner skel, mere end den skaber skel. Jeg vil medgive den højtærede minister, at loven i mange henseender kan siges at udjævne skel i forhold til det bestående. Men det er ikke nogen god begrundelse for at ville gennemføre et lovforslag, at man etablerer en lang række nye skel af den art, jeg omtalte i mit første indlæg.

Den højtærede minister var — og det gjorde mig mest betænkelig — så optaget af at fremhæve alle de vanskeligheder, der var ved at nå frem til at gøre loven til en alle omfattende lovgivning, og det var, ligesom om disse betænkeligheder har været så store, at man ikke fik ret meget trøst; ministeren konkluderede dog i, at han alligevel mente, man nok skulle kunne nå frem dertil.

Jeg var også ked af, at ministeren blev ved med at opretholde tanken om, at f. eks. unge erhvervsdrivende bedre kunne sikre sig gennem livrente. Det er under forudsætning af, at ordningen ikke ændres i tidens løb, og det tror jeg ikke er en rigtig forudsætning. Jeg tror, ministeren var

mere reel ved at erkende, at det gør den. Det vigtigste problem ved gennemførelsen af denne ordning er jo dog de erhvervsdrivendes forhold til den.

Det ærede medlem hr. Helge Larsen var også inde på spørgsmålet på grundlag af mine bemærkninger og sagde meget rigtigt, at det ikke er sikkert, at enhver selvstændig erhvervsdrivende vil være interesseret i at være med. Det er et rimeligt spørgsmål at rejse. Der er jo i det hele taget den forskel på de erhvervsdrivende og lønmodtagerne, at de erhvervsdrivende skal betale bidraget alene, de har ingen arbejdsgivere, hvor de kan hente de $\frac{2}{3}$. Det kan godt give anledning til særlige overvejelser, det er jeg ganske enig i. Det kan også give anledning til eventuelle særlige regler.

Den højtærede minister pegede på den norske ordning, hvor der var adgang til at melde sig til. Jeg tror ikke, man kan bygge ordningen op, hvis man kun bygger på den norske ordning. Man kunne med langt større rimelighed diskutere den svenske ordning, der i princippet omfatter alle, men hvor der er adgang for den selvstændige erhvervsdrivende til at begære sig holdt udenfor, hvad den del af indtægten angår, der stammer fra et selvstændigt erhverv. Det forudsætter altså et selvstændigt initiativ hos den pågældende, og i det omfang han har vist dette selvstændige initiativ, er det klart, at han ikke har noget moralsk krav på nogen sinde at få kompensation for ikke at blive dækket af ordningen. Men også kun under den forudsætning mener jeg at samfundet i det lange løb vil kunne afvise forpligtelsen over for de selvstændige erhvervsdrivende. Hvis man derfor tænker sig en ordning på grundlag af den svenske ordning, tror jeg, man må regne med, at så vil den langt overvejende part forblive i ordningen, men man ville selvfølgelig have skabt den indrømmelse, fordi man havde det særlige argument, som det ærede medlem hr. Helge Larsen pegede på, at der var frihed for dem til at vælge. Jeg kunne derfor tænke mig, at man i udvalget fik oplyst, hvorledes denne ordning virker i Sverige, hvor mange der rent faktisk har benyttet sig af adgangen til at holde sig udenfor. Jeg tror, det er en af de veje, der må iud i det samlede billede.

[Henry Christensen.]

Så vil jeg gerne sige om problemet om administrationen, at jeg er enig i de kritiske synspunkter, der har været fremført om, at der er risiko for stor administrativ vækst. Jeg tror dog, at den vil kunne blive langt mindre, hvis vi kunne nå frem til at lægge principperne for en alle omfattende ordning til grund. Jeg tror virkelig, at man så kunne bygge på et helt anderledes forenklet opkrævningsprincip. Derfor var jeg naturligvis ked af ministerens bemærkning om, at nu kunne man bygge denne administration op, og så kunne den danne udgangspunkt for den brede ordning. Jeg troede netop, at det var en af forudsætningerne, at man ved at få den brede ordning som udgangspunkt kunne undgå den store selvstændige opkrævningsadministration.

Det er klart, at det er nogle af de her omtalte områder, som vil være de centrale under det videre arbejde. Jeg skal ikke på nuværende tidspunkt knytte yderligere bemærkninger til.

Asgar Jensen: Da mine bemærkninger om funktionærernes stilling åbenbart kunne misforstås, takker jeg det ærede medlem hr. Hans Rasmussen for, at jeg får lejlighed til at korrigere dem. Min konklusion skulle være, at jeg netop finder, at man roligt kan give funktionærerne større indflydelse på, om de skal fritages eller de ikke skal fritages. Det var det, min argumentation skulle gå ud på, at der ikke var nogen betænkelighed ved at give funktionærerne større indflydelse på deres stilling.

Derimod kan jeg ikke give det ærede medlem hr. Hans Rasmussen ret i, at der er nogen særlig fordel ved her at stemme for § 29, ikke fordi jeg synes, at det skulle have konsekvenser for folkepensionen med tillægspension, men fordi jeg finder, at her sætter man et skel — og det er vist første gang, at jeg bruger dette ord — her sætter man et klart skel mellem dem, der har tillægspension, og dem, der har sikret sig på anden måde, f. eks. ved en privat pensionsforsikring. Det er det, der generer mig, at vi ved, at der er folk, der må tåle et sådant fradrag i deres pension, og derfor siger jeg, at her sætter man et skel. Det er oven i købet sådan, at folk, der begynder

nu og har betalt overordentlig lidt til deres pension, falder ind under bestemmelserne, medens alle de, der har betalt hele livet eller en stor del af tilværelsen til deres pension, skal tåle fradrag. Det er det, jeg er imod og synes er forkert.

Må jeg takke den højtærede arbejdsminister for de svar, jeg fik, som på de fleste områder, bl. a. med hensyn til folketingets arbejde, var tilfredsstillende, idet jeg forstod, at den højtærede minister ville gøre, hvad han kunne, for at det skulle gå tilfredsstillende; men formentlig kan vi ikke få længere tid end den, der er afsat. Der var dog et enkelt problem, jeg rejste, som ministeren ikke kom ind på, men som jeg gerne vil høre hvordan det forholder sig med. Det var problemet om, hvorvidt de politiske partier skulle repræsenteres i den kommission, som den højtærede minister bebudede i sin fremsættelsestale. Jeg synes, det er temmelig afgørende for, hvordan arbejdet skal skride frem, og for, om vi kan forsvare at vedtage tillægspensionen først, at vi fortsat kan regne med, at de politiske partier får indflydelse på, hvordan arbejdet vil forme sig med hensyn til den øvrige befolkning. Det vil jeg gerne bede den højtærede minister udtale sig om.

Helge Larsen: Jeg vil gerne takke den højtærede arbejdsminister for de svar, jeg fik på de spørgsmål, jeg stillede.

Jeg forstår, hvad jeg også havde på fornemmelsen, at dette lovforslag er udarbejdet sådan, at der er mulighed for ganske betydelig bevægelighed og smidighed. Jeg tror også, det er rigtigt, at det er sådan, fordi der utvivlsomt i erhvervslivet er en ganske betydelig overgang fra lønmodtagervirksomhed til selvstændig virksomhed og mange gange tilbage til lønmodtagervirksomhed igen. Jeg takker for svaret.

Der var måske et enkelt lille spørgsmål, jeg gerne vil vende tilbage til, men det tror jeg det vil være rimeligt at forbeholde til udvalgsarbejdet.

Til det ærede medlem hr. Henry Christensen har jeg i og for sig kun en enkelt bemærkning at gøre. Jeg kan vel næsten sige det sådan, at det ærede medlem og jeg har hver især påpeget nogle af de problemer, der rejser sig, hvis man skal udbygge tillægspensionen til at omfatte alle og

[Hølge Larsen.]

navnlig de selvstændige erhvervsdrivende. Jeg tror, vi er klar over mange af de vanskeligheder og problemer, der foreligger, som skal undersøges og belyses, og det, som det ærede medlem hr. Henry Christensen nævnte, at man kunne undersøge, hvorledes det norske og det svenske system har virket, finder jeg er meget rimeligt at gøre. Der vil, forstår jeg, blive materiale nok at studere og drøfte igennem under udvalgsarbejdet.

Til slut har jeg blot lige en enkelt bemærkning til det ærede medlem hr. Iver Poulsen. Det ærede medlem sagde i indledningen til sin tale, at nu var andre partier — og altså derunder også mit parti, det radikale venstre — nået til den erkendelse, de uafhængige altid har haft vedrørende folkepensionen. Sådan forstod jeg i alle tilfælde det ærede medlems udtalelse. Det er muligt, jeg har misforstået den, men for enhver eventualitets skyld vil jeg gerne understrege, at det system, som mit parti tilstræber, er en folkepension, der hviler på solidaritetsprincippet, en folkepension, der er finansieret over skatterne, og derudover en tillægspension, som bygger på præmiereserve- og fordelingsystemet, altså også indeholder solidaritetsprincippet. Jeg vil gerne have dette understreget, for at det ærede medlem ikke skal gå herfra med den opfattelse, at mit parti og det ærede medlems parti er enige i disse ting. Det er ikke tilfældet.

Chr. Madsen: Jeg forstod på den højtærede arbejdsminister, at parternes økonomiske ramme for tillægspensionen ikke giver plads til enke- og børnepension. Vil det sige, at der er fastlagt en ramme, og uden for den ramme kan man ikke bevæge sig? Vil det sige, at folketinget ikke kan forbedre det tillægspensionsforslag, der foreligger, fordi rammen er fastlagt, og derudover kan man ikke gå?

Jeg synes, det er væsentligt, og jeg synes i særdeleshed, at det er væsentligt, når det ærede medlem hr. Hans Rasmussen siger, at denne tillægspensionsordning er en station på vejen fremad til en samlet pensionsordning, der skal gælde for alle. Hvis man nu kører — og kører fremad — møder man en station, og den næste station kender man

som regel. Målsætningen taler det ærede medlem hr. Hans Rasmussen ikke ret meget om, men derimod har arbejdsministeren sagt klart og tydeligt, at målet er den svenske pensionsordning.

Hvis man kunne få det fastslået, og det var helt, helt sikkert, at den næste station, man møder, altså er den svenske tillægspensionsordning, hvis det er sådan omtrent hug- og stikfast, er det nødvendigt, at man allerede på nuværende tidspunkt bør handle sådan, at man kan nå målet på den bedste måde. Og da kommer det ind i billedet, at den svenske ordning som bekendt har det princip, at arbejdsgiverne indbetaler alle udgifterne dertil, og svenske arbejdsgiveres udgifter er i øjeblikket 7 pct. af den samlede lønmasse. Svenske arbejdere betaler ingenting.

Det, som danske arbejdsgivere skal indbetale, beløber sig til ikke over 2 pct., så der er en væsentlig spændvidde imellem 2 og 7 pct. for de danske og de svenske arbejdsgiveres vedkommende.

Der var en enkelt ting, jeg synes man kunne stille efter. Kunne man ikke stille efter, at alle udgifterne til denne tillægspensionsordning skulle betales af arbejdsgiverne? Arbejderne skulle ingenting betale. Eigntlig er det jo komplet ligegyldigt, om arbejderne indbetaler, og det er i og for sig ligegyldigt, om man siger klart og tydeligt, at arbejdsgiverne skal betale alle omkostningerne ved ordningen, men man ville i hvert fald opnå det, at administrationen vil blive betydelig lettere. Når kun arbejdsgiverne indbetaler, er man fri for alt det med registrering og alle de kort, der skal sendes ud o. s. v. o. s. v. Dernæst vil der være større muligheder for, at man bedre kan afbalancere, hvor meget der skal tilgå pensionsfonden år efter år for at få en forhøjelse af tillægspensionen. Det vil også være meget let — jeg forstår ikke, at den højtærede arbejdsminister siger, at det er svært — at indføre en registreringsbestemmelse, for man kan da bare rådføre sig med de svenskere, der har forstand på det, og overføre deres registreringsbestemmelser til vor pensionsordning. Der kan ikke være ret mange problemer i denne sag, så det er der ikke grund til at sige så forfærdelig meget om.

Et andet spørgsmål er — det har været fremhævet her fra talerstolen — at hvis man

[Chr. Madsen.]

pålægger arbejdsgiverne disse udgifter, bliver der et spørgsmål med hensyn til konkurrencen.

Er det nu rigtigt at komme med sådanne udtalelser? Når svenske arbejdsgivere betaler 7 pct. af lønmassen til tillægspensionsordningen — og efter alt, hvad der er kendt, klarer de svenske arbejdsgivere sig udmærket i konkurrencen, på mange, mange områder bedre end danske arbejdsgivere gør — kan der altså ikke være holdepunkt i disse udtalelser om, at det vil komme til at betyde noget for konkurrencen. Der er andre ting, man skal tage med i betragtning, når man kommer med disse udtalelser. Det er spørgsmålet om, hvordan det hele er tilrettelagt, og hvordan produktionsgangen i øvrigt foregår.

Jeg er meget enig med det ærede medlem hr. Henry Christensen, for jeg mener, at man skal styre efter det mål, at det skal være den svenske pensionsordning, og man må allerede på nuværende tidspunkt indpasse alt, hvad der kan indpasses. Hvorfor skulle man gå forskellige veje og have så meget besvær med at nå det mål, som man har afsat som slutresultatet på det, vi er i færd med at forberede? Hvis man vil gøre det, vil le man komme meget lettere fra den opgave, der er stillet. Jeg har følelsen af, at man ikke er indstillet på at gøre det. Jeg har følelsen af, at man vil gå andre veje, lave det mere og mere knudret, mere og mere indviklet, sådan at man måske på et eller andet tidspunkt bliver låst fast i det, man har lavet, og ikke kommer videre, således at folkepensionen og arbejdsmarkedets tillægspension stadig væk skal være det laveste trin på pensionsstigen.

Og så en lille bemærkning om administrationen. Skal vi lave love her, så medfører det administration. Anderledes kan det ikke være.

Iver Poulsen: Jeg vil gerne takke den højtærede minister for de svar, jeg fik. Men når ministeren siger imod min påstand om, at forslaget rejser skel, at det udjævner skel, må jeg svare: ja vel, det udjævner skel mellem de befolkningsgrupper, som har en pension, tjenestemænd og funktionærer på den ene side og andre lønmodtagere, som ingen pension har, på den anden side.

Forholdet er jo akkurat nøjagtigt det samme: tjenestemænd og funktionærer med pensionsret over for hele den øvrige danske befolkning. Det, forslaget gør, er, at det løfter en del af den øvrige danske befolkning op over det skel, der består mellem de befolkningsgrupper, der har en pension, som jeg aldeles ikke skal kritisere eller bebrejde at de har, og så den øvrige danske befolkning. Det er den slags ting, der ikke er at udslette skel, men at rejse nye skel i stedet for nogle, man udsletter mellem to forskellige befolkningsgrupper.

Med hensyn til erhvervsstrukturens eventuelle ændringer i fremtiden siger jeg naturligvis også ministeren tak for svaret. Jeg må så slå mig til tåls med ministerens udtalelse om, at man har drøftet det spørgsmål inden for kommissionen, og så ved de jo nok rede på det derindenfor. Det må vi da håbe at de gør.

Det ærede medlem hr. Hans Rasmussen var jo lidt voldsom i sine udtalelser, når han siger, at jeg tilsyneladende ikke kender ordet solidaritet i den danske ordbog. Hvis man går ind for dette forslag her, er det aldeles ikke ensbetydende med, at man kender ordet solidaritet i almindelig dansk forstand. Nej, det er solidaritet inden for visse faggrænser, men det, jeg forstår ved solidaritet, er en solidaritet inden for hele den danske befolkning. Nu er der så mange, der har talt om funktionærer, tjenestemænd o. s. v., men vi skylder også danske husmænd og mindre næringsdrivende, selvstændige erhvervsdrivende solidaritet, og den glemmer vi, hvis vi gennemfører et lovforslag, der favoriserer lønmodtagerne.

Så påstod det ærede medlem hr. Hans Rasmussen, at jeg havde sagt, at lønmodtagerne har ikke hjælp behov. Det, jeg har sagt, er, at lønmodtagerne er ikke den gruppe, der indtægtsmæssigt er dårligst stillet her i samfundet, og det har jeg bevist med nogle tal, som jeg har fået fra statistisk departement over skattepligtige indtægter, så det bevis er skudsikkert.

Når endelig det ærede medlem hr. Hans Rasmussen taler så meget om solidaritet, så er der den megen interessante ting her i betænkningen, at hvis en lønmodtager tilslutter sig arbejdsmarkedets tillægspension senere end 1. marts 1965, så kommer vedkommende ind under en helt anden skala,

[Iver Poulsen.]

end hvis han tilslutter sig det første år. 27 års anciennitet giver, hvis vedkommende kommer ind i det første år, tillægspensionen fungerer, en pension på 2.400 kr., men hvis en arbejder kommer ind efter 1. marts 1965, så giver 27 års anciennitet en pension på 1.620 kr. Hvor er solidariteten så inden for faggrænsen her?

Arbejdsministeren (Erling Dinesen): Jeg tror, at det ærede medlem hr. Henry Christensen har misforstået mig i spørgsmålet om udjævning eller ikke udjævning af skel i befolkningen. Jeg fremhævede udtrykkeligt, at på arbejdsmarkedet er forholdet det, at en betragtelig del af lønmodtagerne har en eller anden form for pension. Nu er der tale om, at mange, mange flere via tillægspensionsloven kommer ind under en sådan ordning. Jeg vil heller ikke give det ærede medlem ret i, at jeg har givet udtryk for store betænkeligheder vedrørende inddragelse af de selvstændige erhvervsdrivende ud over landet under denne ordning. Det, jeg har peget på, er ganske det samme, som tillægspensionsudvalget har peget på, at det må kræve betydelige undersøgelser, før man går dertil, og at man ikke uden videre på obligatorisk grundlag kan koble alle de selvstændige erhvervsdrivende på arbejdsmarkedets tillægspensionsordning.

Jeg er ganske enig med det ærede medlem i, at den svenske ordning er bedre end den norske. Det ærede medlem sagde, at så ville formentlig alle være med, og rejste i denne sammenhæng det spørgsmål, hvor mange der er med i Sverige af de selvstændige erhvervsdrivende. Jeg kan oplyse, at omkring en halv snes procent er holdt udenfor efter eget ønske. Men det glæder mig oprigtigt, at vi er enige om målsætningen på længere sigt. Det er klart tilkendegivet fra regeringens side, at det, denne arbejdsmarkedets tillægspension skal være løftestang for, er en ordning, der så nogenlunde svarer til den svenske, tilpasset danske forhold.

Det ærede medlem hr. Asger Jensen rejste spørgsmålet om skel mellem dem, der har folkepension, og dem, der har anden pension, og som skal tåle fradrag. Jeg vil blot pege på, at der her er tale om, at der

sker en overgang til fuld folkepension. Den er bebudet, og forslag herom kommer meget hurtigt. Det ærede medlem hr. Asger Jensen spurgte endvidere og lagde megen vægt på — forstår jeg — at få oplyst, hvorvidt de politiske partier skulle repræsenteres i det udvalg vedrørende almindelig tillægspension, som er bebudet nedsat og vil blive nedsat i meget nær fremtid. Det er den højtærede socialminister, som skal nedsætte dette udvalg, og jeg vil gerne sige, at der har været ført forhandlinger i regeringen om udvalgets sammensætning og kommissoriet, men disse overvejelser er endnu ikke afsluttet. Men det er klart, at de bemærkninger, som er fremført her, vil indgå i de videre overvejelser.

Det ærede medlem hr. Chr. Madsen spurgte, om det virkelig kunne være meningen, at folketinget ikke skulle kunne ændre den økonomiske ramme, som ligger i det forslag, der er til behandling her. Ja, folketinget er jo suverænt. Det er givet, at folketinget kan behandle det forslag, som foreligger, og kan ændre i det. Det må være folketingets ret. Det, jeg har givet udtryk for, er, at regeringen har ment, at det, parterne på arbejdsmarkedet var blevet enige om, burde danne udgangspunktet for forhandlingerne her og burde være det grundlag, som kunne bære igennem, og det er stadig min opfattelse, at det må være sådan.

Jeg vil i øvrigt gerne i anledning af de bemærkninger, som er fremført af det ærede medlem hr. Iver Poulsen, til afslutning nævne, at der jo i lovforslaget er en bestemmelse om, at hvis man i tre år har været lønmodtager og derefter går over til at blive selvstændig, kan man blive i tillægspensionsordningen som medlem. Da praktisk taget alle selvstændige erhvervsdrivende har været lønmodtagere, betyder dette på længere sigt, at de kobles ind i ordningen.

(Kort bemærkning).

Hans Rasmussen: I modsætning til det ærede medlem hr. Iver Poulsen synes jeg, at lovforslaget ifølge sin opbygning har en solidarisk karakter. Spørgsmålet er nemlig, hvordan ordningen vil fungere, når den endelig virker i sin fulde kraft, og der er

[Hans Rasmussen.]

ikke nogen tvivl om, at så er der lighed til stede. Ja, arbejder man, indtil man bliver 70 år, kan man forbedre sin pension, og det mener jeg kun kan være en fordel.

Når jeg satte det ærede medlem i forbindelse med lidt usolidaritet, skete det på baggrund af de lidt hånlige betragtninger, som det ærede medlem fremkom med om den kollektive solidaritet. Det ærede medlem mente, at det enkelte medlem af samfundet godt kunne klare sig selv. Det kan det enkelte menneske imidlertid ikke. Det er nu engang nødvendigt, at der er sammenhold og dermed også styrke til stede, for at man kan gøre sig gældende. Det er her, solidariteten ligger, men det kender de uafhængige ikke endnu.

(Kort bemærkning).

Iver Poulsen: Om den kollektive solidaritet sagde det ærede medlem hr. Hans Rasmussen, at det enkelte menneske ikke kan klare begreberne selv, det er nødvendigt med en solidaritet. Ja, det er jeg fuldstændig klar over. Men vi har mange eksempler på, at enkelte mennesker, som har lavere indtægt end lønmodtagerne har, kan opbygge deres liv og deres fremtid uden en kollektiv solidaritet, som er dem påtvunget. Det, vi er så stærkt imod, er, at man ikke giver det enkelte menneske lejlighed til at bestemme, hvordan han vil indrette sit liv, og i hvor høj grad han vil sikre sin alderdom ad privat vej. Det kan gøres, og det er gjort af mange mennesker her i landet, som har mindre indtægter end lønarbejdernes gennemsnitsindtægt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Hans Rasmussen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Det er meddelt mig, at udvalget angående forslag til lov om ændring i lov om handel med samt tilvirkning og besiddelse af våben m. v. ønsker at afgive mundtlig indstilling ved nævnte lovforslags tredje behandling.

Efter at *Lykke Jørgensens* hverv som midlertidigt medlem er ophørt, har vedkommende gruppe i hans sted udpeget *Gerholm* til at indtræde i udvalget angående forslag til lov om ændringer i lov om foranstaltninger mod olieforurening af havet samt udpeget *Kaj Rasmussen* til at indtræde i udvalget angående forslag til lov om udbygning af statens seruminstitut.

De pågældende er herefter valgt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 17. januar, kl. 13 med følgende dagsorden:

- 1) *Valg af 1 medlem til jernbanerådet* (i stedet for C. M. Julin).
- 2) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*
Forslag til lov om arbejdsmarkedets tillægspension.
- 3) *Tredje behandling af:*
Forslag til lov om ændringer i lov om mål og vægt.
- 4) *Tredje behandling af:*
Forslag til lov om ændring i lov om handel med samt tilvirkning og besiddelse af våben m. v.
- 5) *Første behandling af:*
Forslag til lov om internationalprivatretningsregler for løsøre køb.
- 6) *Første behandling af:*
Forslag til lov om ændring i lov om den offentlige sygeforsikring. (Vedrørende forhøjelse af dagpenge til lønarbejdere under sygdom m. m.) [af Chr. Madsen m. fl.].

Mødet hævet kl. 16⁵⁰.

42. møde.

Fredag den 17. januar kl. 13.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 1 medlem til jernbanerådet (i stedet for C. M. Julin).

(Jfr. tidenden sp. 1912).

Valgt blev: seminarirektor *Poul Hartling*.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om arbejdsmarkedets tillægspension.

Valgt blev: *Hans Rasmussen, K. B. Andersen, Kaj Andresen, Bladt, Egon Jensen, Niels Mørk, Carl Petersen, Elna Syvertsen, Helge Larsen, Henry Christensen, Søren Andersen, Peter Larsen, Ib Thyregod, Asger Jensen, Poul Møller, Adolph Sørensen og Chr. Madsen.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændringer i lov om mål og vægt.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 66) findes i tidenden sp. 1948).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 116 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring i lov om handel med samt tilvirkning og besiddelse af våben m. v.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 13) findes i tidenden sp. 1949).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Orla Pedersen: Udvalget har holdt et møde mellem anden og tredje behandling og har dér enstemmigt vedtaget at gå ind for lovforslaget, som det foreligger. Jeg henstiller til det høje ting at stemme for lovforslaget i dets nuværende form.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 131 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om internationalprivatretnlige regler for løsørekøb.

(Lovforslaget (nr. 69) findes i tillæg A. sp. 559, fremsættelsen i tidenden sp. 1819).

Lovforslaget sattes til forhandling.

K. Axel Nielsen: Vedtagelsen af dette lovforslag vil gøre det muligt for Danmark at ratificere Haagerkonventionen af 15. juni 1955 . . .

Formanden: Der må være mere ro i salen under forhandlingerne.

K. Axel Nielsen: . . . konventionen om, hvilken lovgivning der skal anvendes på løsørekøb af international karakter. Lovforslaget drejer sig altså alene om det rent retstekniske: hvilket lands lovgivning der skal anvendes, hvis der opstår tvist i anledning af handel med løsøre mellem personer eller institutioner fra forskellige lande.